

Спеціальність: 035 Філологія Анотації дисциплін

Анотація навчальної дисципліни «Філософія науки і методологія гуманітарного пізнання»

Анотація. Дисципліна «Філософія науки і методологія гуманітарного пізнання» належить до переліку загальних нормативних дисциплін здобувача ступеня доктора філософії як обов'язкова навчальна дисципліна. Курс забезпечує формування методологічної послідовності та аналітичності, прагматично-цільової цілісності та здатності до критичного підходу у професійному розвитку аспірантів. Він спрямований на підготовку філолога-дослідника та викладача вищої школи, спроможного до поєднання ефективної наукової діяльності, застосування інтерактивних практик навчання в умовах динамічної трансформації соціальних, культурних, економічних та ціннісних домінант в освітньому процесі і розвитку науки. У межах цієї дисципліни розглядаються репрезентовані в просторі новітніх філософських студій методологічні проекти, що відбивають релятивізацію епістемічного поля сучасної науки, розмивання концептуальної опозиції «точні науки :: гуманітарні науки», та філософські теорії поступістемічної доби, що стосуються проблем розуміння в герменевтиці, аналітичній філософії, семіотиці та (пост)структуралізмі. Особливу увагу приділено вивченню основних моделей трансформації гуманітарних наук та їх впливу на модифікацію освітнього процесу.

Кількість кредитів: 4

Мета навчальної дисципліни: дати сучасні знання про логіко-методологічні та епістемічні зсуви у новітніх наукових парадигмах та їх інтерпретацію в актуальних напрямках західної та вітчизняної філософії, поглибити знання про стратегії та форми взаємодії філософії і філології у їх множинних розгалуженнях, що сприятиме набуттю аспірантами професійних компетентностей та відповідних вмінь у виборі, комбінуванні та реалізації методології наукового дослідження.

Попередні вимоги:

Здобувач повинен знати: основні тенденції розвитку західної філософії, їх засадничі ідеї, методологічні принципи, категоріальну структуру, характер інтерференції з науками гуманітарного циклу; розрізняти історичні та дискусійні контексти становлення концептів «знання», «пізнання», «наука», «гуманізм», «гуманітарні науки», «соціальні науки». *Здобувач повинен вміти:* коректно застосовувати в дослідницькій та викладацькій діяльності концептуальні інструменти філософських теорій, знання відмінностей та взаємодії гносеологічних, когнітивних, епістемічних та аксіологічних філософських проєкцій, ефективно реалізовувати критично-рефлексивні навички у відборі матеріалу дослідження, окресленні його проблемного поля, виборі та побудові дослідницьких моделей.

Змістові модулі:

Історична ретроспектива філософії науки і методології гуманітарного пізнання та коло її проблем.

Філософська герменевтика та її різновиди.

Філософські аспекти наратології; логіка можливих світів і проблеми модальності.

Філософія мови: лінгвістичний поворот, прагматичний поворот, когнітивний поворот.

Філософія свідомості: когнітивний концептуалізм та проблема тілесного розуміння.

Аналітична метафізика і її основні поняття.

Логіка і критичне мислення, теорія аргументації.

Мова викладання: українська.

Місце у структурно-логічній схемі: ОНД.01 читається у першому семестрі.

Термін вивчення: дисципліна вивчається на 1 році навчання за освітньо-науковим рівнем «доктор філософії» в обсязі 120 годин, у тому числі 60 годин аудиторних

занять (40 год. – лекційні заняття, 20 год. – практичні заняття), 60 годин самостійної роботи.

Анотація навчальної дисципліни «Академічне письмо і риторика наукового спілкування англійською мовою»

Анотація. Дисципліна «Академічне письмо і риторика наукового спілкування англійською мовою» належить до переліку загальних нормативних дисциплін аспіранта як обов'язкова навчальна дисципліна. Вона забезпечує особистісний і професійний розвиток слухача і спрямована на формування науковця і викладача вищої школи, здатного до доцільної й ефективної академічної діяльності, коректного й дієвого обміну і поширення знань на міжнародному рівні. Особлива увага приділяється розвитку мовної й мовленнєвої компетенції слухачів через формування навичок і прийомів академічної комунікації, аналіз особливостей усного й писемного спілкування, синхронних та асинхронних видів академічної взаємодії. Аналізуються принципи побудови наукового дискурсу та інтерпретації й узагальнення наукових доробків інших фахівців відповідно до норм академічної доброчесності. Вивчення курсу «Академічне письмо і риторика наукового спілкування англійською мовою» складає фундамент професіоналізму науковця як особистості, здатної критично мислити та ефективно спілкуватися в глобалізованому культурному просторі.

Кількість кредитів: 6

Мета навчальної дисципліни: поглибити базові теоретичні знання і сформувати практичні навички англомовного спілкування в межах науково-академічного дискурсу в поєднанні з поглибленим вивченням його жанрово-стильових ознак, що сприятиме ефективній фаховій комунікації майбутніх викладачів і науковців.

Попередні вимоги:

Слухач повинен знати: основи англомовного науково-академічного спілкування в межах, необхідних для практичного застосування англійської мови для фахових потреб.

Слухач повинен вміти: ефективно використовувати й застосовувати іноземну мову для підвищення свого професійного рівня, писати різні види наукових робіт, виступати з доповідями, доцільно застосувати мультимедійний супровід, критично аналізувати виступи та вести аргументовану наукову дискусію англійською мовою, взаємодіяти з аудиторією відповідно до комунікативного протоколу академічного середовища, що є невід'ємною частиною фахової діяльності і під час навчання, і в подальшій академічній і науковій роботі.

Змістові модулі:

Поняття про реєстри фахового спілкування і стильові ознаки англомовного науково-академічного дискурсу.

Когнітивно-комунікативні прийоми роботи з англомовними науковими текстами.

Когнітивно-комунікативні стратегії побудови англомовного науково-академічного дискурсу.

Жанрова специфіка текстів науково-академічного дискурсу

Риторичні прийоми усного англомовного фахового спілкування.

Комунікативні прийоми усного англомовного фахового дискурсотворення.

Дистанційні прийоми англомовної фахової комунікації.

Мова викладання: англійська.

Місце у структурно-логічній схемі: ОНД.02 читається у першому і другому семестрах.

Термін вивчення: дисципліна вивчається на 1 році навчання за освітньо-науковим рівнем «доктор філософії» в обсязі 90 годин, у тому числі 30 годин аудиторних занять (14 год. – лекційні заняття, 14 год. – практичні заняття, 2 години – консультація), 60 годин самостійної роботи.

Анотація навчальної дисципліни «Інформаційні технології у практиці наукових досліджень»

Анотація. Дисципліна «Інформаційні технології у практиці наукових досліджень» належить до переліку загальних нормативних дисциплін аспіранта як обов'язкова навчальна дисципліна. Її основна мета формування здатності використання аспірантами сучасних інформаційних технологій у практиці наукових дослідженнях.

Мета навчальної дисципліни: дати сучасні знання про інформаційні технології, які доцільно використовувати у практиці наукових досліджень, сформуванню вміння використовувати пакети прикладних програм та мережні засоби зв'язку для отримання наукових даних та знань, оформлення результатів наукових досліджень.

Кількість кредитів: 3

Попередні вимоги:

Аспірант повинен знати: типологію, еволюцію, методологію використання інформаційних технологій у практиці наукового дослідження; сутність і характерні ознаки інформаційних технологій.

Аспірант повинен вміти: оперувати основними поняттями інформаційних технологій, аналізувати, відбирати і використовувати інформаційні технології у практиці наукових досліджень; творчо застосовувати ресурси мережі Інтернет, соціальні сервіси, комп'ютерно-орієнтовані програмні продукти, інформаційні системи і бази даних для отримання даних і знань за тематикою наукових досліджень; використовувати текстові процесори, електронні таблиці та програмні засоби створення презентацій для оформлення результатів наукових досліджень, наукової звітності і статей.

Змістові модулі:

теоретико-методологічні основи використання сучасних інформаційних технологій у наукових дослідженнях;

реалізація наукового дослідження з використанням інформаційних технологій.

Ключові слова: доктор філософії, інформаційні технології у практиці наукових досліджень.

Мова викладання: українська.

Місце у структурно-логічній схемі: ОНД.03 читається у першому семестрі.

Термін вивчення: дисципліна вивчається на 1-ому році навчання (перший семестр) за освітньо-науковим рівнем «доктор філософії» в обсязі 90 годин, у тому числі 30 годин аудиторних занять (20 год. – лекційні заняття, 10 год. – практичні заняття), 60 годин самостійної роботи.

Анотація навчальної дисципліни «Культура української наукової мови і мистецтво професійної комунікації»

Анотація. Дисципліна «Культура української наукової мови і мистецтво професійної комунікації» належить до переліку загальних нормативних дисциплін як обов'язкова навчальна дисципліна. Вона поглиблює базові теоретичні знання аспірантів про науковий стиль української мови, природу мовної норми, особливості підготовки наукового тексту, необхідні для успішної презентації результатів наукової діяльності. Особлива увага приділяється розширенню уявлення аспірантів про українську наукову мову шляхом формування мовно-комунікативної, мовно-термінологічної, дослідницької компетентності, аналізу мовних засобів наукового тексту. Вивчення дисципліни має на меті виховати мовний смак і мовне чуття, критичне ставлення до ненормативного мовлення; аргументовано, спираючись на словники і мовленнєві

зразки, оцінювати власне наукове мовлення та мовлення інших авторів наукового продукту.

Кількість кредитів: 3

Мета навчальної дисципліни: дати сучасні знання про українську наукову мову, мовні засоби наукового тексту, розвинути потребу в нормативному вживанні засобів наукової мови та професійної комунікації для успішної презентації результатів наукової діяльності.

Попередні вимоги:

Аспірант повинен знати: специфічні риси писемної та усної форм наукового стилю української літературної мови, мовні засоби організації наукової інформації, обов'язкові вимоги до оформлення покликань, списку літератури, мовні кліше для написання статті, анотації, рецензії, відгуку, композиційно-логічну побудову наукової роботи, доповіді, повідомлення, виступу.

Аспірант повинен вміти: працювати з науковою, навчально-методичною, довідниковою літературою, володіти нормами мовного оформлення наукових текстів, створювати і редагувати текст наукової роботи згідно з вимогами наукового стилю, володіти культурою усного виступу, брати участь у науковій дискусії чи полеміці.

Змістові модулі:

наукова мовна культура як основа професійної діяльності дослідника;

структура та функції професійного спілкування;

науковий стиль української мови його підстилі та жанри;

мовна особистість ученого;

мовні засоби української наукової мови;

культура писемного наукового мовлення;

редагування наукового тексту

Мова викладання: українська.

Місце у структурно-логічній схемі: ОНД.04 читається у першому семестрі.

Термін вивчення: дисципліна вивчається на 1 році навчання за освітньо-науковим рівнем «доктор філософії» в обсязі 90 годин, у тому числі 30 годин аудиторних занять (20 год. – лекційні заняття, 10 год. – практичні заняття), 60 годин самостійної роботи.

Анотація навчальної дисципліни «Історія лінгвістичних учень»

Анотація. Дисципліна «Історія лінгвістичних вчень» належить до переліку дисциплін вибору університету за спеціальністю «Філологія». Мета курсу полягає в ознайомленні молодих науковців з процесом становлення мовознавства як науки, розвитком лінгвістичної думки в контексті загальної історії та розвитку інших наук, навчанні розумінню теоретичних проблем мовознавства представниками відомих лінгвістичних шкіл, обізнаності з напрямками, теоріями і концепціями видатних мовознавців світу.

Кількість кредитів: 3

Викладач: Стеріополо Олена Іванівна, д.філол.н., професор, завідувач кафедри германської і фіно-угорської філології, Васько Роман Володимирович, д.філол.н., професор кафедри германської і фіно-угорської філології.

Мета навчальної дисципліни: ознайомлення молодих науковців з процесом становлення мовознавства як науки, розвитком лінгвістичної думки в контексті загальної історії та розвитку інших наук, навчання розумінню теоретичних проблем мовознавства представниками відомих лінгвістичних шкіл, забезпечення обізнаності з напрямками, теоріями і концепціями видатних мовознавців світу..

Попередні вимоги:

Аспірант повинен знати: особливості концепцій кожного з хронологічних періодів розвитку мовознавства; надбання кожного з мовознавців, який вніс своїм ученням щось нове в розвиток тієї чи іншої теорії у порівнянні з ученнями попередників.

Аспірант повинен вміти: творчо використовувати у навчальній і дослідницькій діяльності набуті знання щодо визначення спадкоємства кожного лінгвістичного напрямку, кожної школи, кожного мовознавця; визначати нові досягнення кожного з науковців певного періоду розвитку мовознавства, що являли собою продовженням вже відкритих закономірностей і теорій, але на суттєво більш високому рівні розвитку науки.

Змістові модулі:

1. ЛІНГВІСТИКА В КУЛЬТУРАХ ДАВНЬОГО І СЕРЕДНЬОВІЧНОГО СХОДУ

1.1. Уявлення про мову в культурах давнього Близького Сходу (3-е — 1-е тис. до н.е.)

1.2. Китайська мовознавча традиція

1.3. Індійська мовознавча традиція

1.4. Арабська мовознавча традиція

1.5. Мовознавство в Японії

1.6. Лінгвістична думка в Бірмі, Тибеті, Індонезії та Малайзії

1.7. Мовознавство в Ірані

Теорії походження мови і письма

2. ГРЕКО-РИМСЬКА МОВОЗНАВЧА ТРАДИЦІЯ ЯК ОСНОВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО МОВОЗНАВСТВА

2.1. Лінгвофілософська і граматична думка в давній Греції

2.2. Філософія мови і мовознавство в давньому Римі.

3. Мовознавство Середньовіччя і епохи Відродження.

4. Мовознавство ХІХ ст.

5. Мовознавство ХХ ст.

5.1. Мовознавство першої треті 20 ст.

5.2. Мовознавство другої треті 20 ст.

6. Мовознавство в ХХІ ст.

Давні часи: Шумер, Давній Єгипет, Фінікійці, «Біблія» - теорія походження мови Середні віки (476-1492). Формування «нових народів» (араби, германці, слов'яни). Тлумачення канонічних текстів (герменевтика). Підґрунтя для створення філології, текстології, палеографії тощо.

Мовознавство в епоху Відродження (13/15-16 ст.).

Епоха Барочного формального Раціоналізму (17 ст.) та змістово-класичного просвітництва (18 ст.)

Лінгвістична концепція В. Гумбольдта. Її філософські основи.

Мовознавство в Росії (30-60 р. ХІХ ст.):

Август Шлейхер та його лінгвістична концепція.

Молодограматична концепція у мовознавстві (Лейпцизька школа мовознавства).

Казанська лінгвістична школа.

Лінгвістична теорія Ф. де Соссюра. Теорія мови і мовлення.

Історичні й методологічні основи структуралізму.

Мовознавство в СРСР і в Україні.

Мова викладання: українська.

Місце у структурно-логічній схемі: ДВУ.01, читається у другому семестрі.

Термін вивчення: дисципліна вивчається на 1 році навчання за освітньо-науковим рівнем «доктор філософії» в обсязі 90 годин, у тому числі 30 годин аудиторних занять (20 год. – лекційні заняття, 10 год. – практичні заняття), 60 годин самостійної роботи

Анотація навчальної дисципліни

«Історія та актуальні проблеми перекладознавства»

Анотація. Дисципліна «Історія та актуальні проблеми перекладознавства» належить до переліку дисциплін вибору кніверситету за спеціальністю «Філологія». Вона забезпечує особистісний і професійний розвиток аспіранта та спрямована на формування професійного перекладача та ефективного викладача вищої школи, здатного до розуміння та інтерпретації перекладу як виду комунікативно-когнітивної діяльності людини від витоків до наших днів із застосуванням термінологічного апарату транслатології. Аналізуються різноманітні схеми перекладу, а також релевантні їм стратегії і тактики. Особлива увага приділяється видам перекладацького аналізу різноманітних за дискурсивними та мовленнєвими характеристиками текстів, що дає можливість визначення та вирішення в практичному і теоретичному аспектах ключових проблем цієї галузі філологічних досліджень.

Кількість кредитів: 3

Викладач: Денисова Світлана Павлівна, д.філол.н., професор, професор кафедри німецької філології та перекладу і прикладної лінгвістики.

Мета навчальної дисципліни: дати сучасні знання про сутність перекладу як одного з видів комунікативної діяльності людини в контексті її соціально-економічного, етнокультурного розвитку, навчити оперувати термінологічним апаратом транслатології для здійснення відповідного різновиду перекладацького аналізу тексту.

Попередні вимоги:

Аспірант повинен знати: історію становлення сучасної транслатології, провідні теоретичні положення українського та світового перекладознавства, специфіку основних видів перекладу (усного, письмового й машинного), способи зіставлення оригінального та перекладеного тексту.

Аспірант повинен уміти: оперувати термінологічним апаратом транслатології в практичному і теоретичному аспектах для визначення та вирішення ключових проблем цієї галузі філологічних досліджень, проводити перекладознавчий аналіз різножанрових текстів у вигляді створення методики, спрямованої на вироблення потенційних одиниць еквівалентності на фонетичному, морфемному, морфологічному, синтаксичному, лексико-семантичному, стилістичному і текстовому рівнях.

Змістові модулі:

поняття про переклад як різновид комунікативно-когнітивної діяльності людини; виникнення та розвиток сучасної транслатології;

історія перекладознавства в контексті національних культур;

творчість окремих перекладачів та їх роль у лінгвокультурній взаємодії народів;

сучасні різновиди перекладацької діяльності;

класифікації видів перекладу;

основні схеми перекладу;

лінгвістична основа перекладу;

визначення та інтерпретація одиниць перекладу;

методологічна основа перекладацького аналізу текстів різних жанрів.

Мова викладання: українська.

Місце у структурно-логічній схемі: ДВУ.02 читається у третьому семестрі.

Термін вивчення: дисципліна вивчається на 2 році навчання за освітньо-науковим рівнем «доктор філософії» в обсязі 90 годин, у тому числі 30 годин аудиторних занять (30 год. – лекційні заняття) 60 годин самостійної роботи.

Анотація навчальної дисципліни

«Літературна теорія в історичній перспективі»

Анотація. Дисципліна «Літературна теорія в історичній перспективі» належить до переліку дисциплін вибору кніверситету за спеціальністю «Філологія». Вона забезпечує професійний розвиток аспіранта та спрямована на формування висококваліфікованого викладача вищої школи, здатного до широких узагальнень теоретико- та історико-літературного матеріалу, глибокого розуміння явищ літературної творчості та уміння застосовувати набуті знання щодо аналізу літературного процесу в конкретній культурно-історичній епосі. Аналізуються процеси формування корпусу терміносистем літературознавчого аналізу в аспекті їх історичного розвитку. Особлива увага приділяється вивченню основоположних концепцій теоретико-історичного аналізу літературних явищ.

Кількість кредитів: 3

Викладач: Мейзерська Тетяна Северинівна, д.філолог.н., професор кафедри теорії та історії світової літератури імені професора Фесенко В. І.

Мета навчальної дисципліни: забезпечити глибоке розуміння процесів історичного розвитку літературознавчих теорій з урахуванням їх культурних, національних, регіональних особливостей.

Попередні вимоги:

Аспірант повинен знати: основні наукові здобутки теоретико- та історико-літературної науки в аспекті її становлення, розбудови, сучасного стану та перспектив розвитку на вітчизняному і світовому ґрунті; основоположні праці провідних вітчизняних і зарубіжних дослідників у галузі історико-літературної науки; процеси становлення літературознавчих термінологічних систем у їх історичному розрізі; аналітичні техніки літературознавчого аналізу в компаративному аспекті.

Аспірант повинен уміти: творчо використовувати у навчальній, дослідницькій та викладацькій діяльності знання щодо закономірностей розвитку теоретико-літературної думки в історичному та компаративному аспектах; розрізняти специфіку терміносистем літературознавчих досліджень, вироблених східними та західними поетиками; застосовувати аналітичні техніки літературознавчого аналізу на практиці.

Змістові модулі:

Місце літературної теорії в системі гуманітарних наук;

Становлення літературної теорії в античності. Значення праць Платона й Аристотеля в розвитку теоретико-літературних учень;

Поетики Сходу: загальні закономірності і особливості трактування літературних явищ;

Теоретико-літературні вчення в епоху Нового часу. «Поетичне мистецтво» Буало і розвиток західних нормативних поетик;

Розвиток літературних теорій у XIX ст. (міфологічна школа і її традиції у XX ст., культурно-історична школа, біографічний метод в літературознавстві).

Порівняльно-історичне літературознавство. Трансформації порівняльно-історичної методології у XX ст.;

Психологічний напрямок літературознавчої теорії та його традиції у XX ст.;

Літературні теорії і школи XX ст. (психоаналіз, теорія архетипів, соціологічний напрямок, формальна школа);

Структуралізм в літературознавстві (празька і женецька лінгвістичні школи, бельгійська школа соціології літератури, тартусько–московська семіотична школа;

Сучасні напрямки літературних теорій (пост структуралізм, деконструктивізм, синергетичні і когнітивні аналітичні техніки, розвиток феноменологічно-герменевтичної методології).

Мова викладання: українська.

Місце у структурно-логічній схемі: ДВУ.03 читається у третьому семестрі.

Термін вивчення: дисципліна вивчається на 2 році навчання за освітньо-науковим рівнем «доктор філософії» в обсязі 90 годин, у тому числі 30 годин аудиторних занять (30 год. – лекційні заняття), 60 годин самостійної роботи.

Анотація навчальної дисципліни «Історія і сучасний стан семіотичних досліджень»

Анотація. Дисципліна «Історія і сучасний стан семіотичних досліджень» належить до переліку дисциплін вибору кніверситету за спеціальністю «Філологія». Курс забезпечує професійний розвиток аспірантів у міждисциплінарній проблематиці семіотичних студій та спрямований на підготовку ефективного дослідника в галузі мовознавства, літературознавства, перекладознавства та викладача, здатного до продуктивної наукової діяльності, інтерактивної передачі знань, розуміння динаміки соціально-культурних детермінант організації навчального процесу та наукової комунікації, відповідно до вимог сучасної вищої школи. Розглядаються механізми семіотичної презентації та організації комунікативних явищ, пов'язані з розумінням лінгвістики та, ширше, філології у термінах соціальної семіотики, а також подається історична ретроспектива становлення семіотичної епістемології як підвалин філологічних студій. Особлива увага приділяється семіотичним моделям аналізу новітніх комунікативних технологій, практикам інтерсеміотичного дослідження інтермедіальних, трансмедіальних та мультимодальних текстів та дискурсів, формуванню та застосуванню семіотичного підходу до трансляції знань та вмінь у навчальному процесі.

Кількість кредитів: 3

Викладач: Воробйова О.П., д.філол.н., професор, завідувач кафедри англійської філології і філософії мови імені професора О.М.Мороховського факультету германської філології; Солодка О.О., к.філос.н., доцент англійської філології і філософії мови імені професора О.М.Мороховського факультету германської філології.

Мета навчальної дисципліни: дати сучасні знання про альтернативні стратегії концептуалізації комунікативних та когнітивних процесів та їх вербальних форм як семіотичної діяльності, поглибити знання про взаємодію семіотики та наук гуманітарно-філологічного і соціального циклів, що сприятиме набуттю аспірантами актуальних професійних компетентностей та відповідних вмінь проведення семіотичного, лінгвосеміотичного та інтерсеміотичного аналізів.

Попередні вимоги:

Здобувач повинен знати: основні парадигми сучасного семіотичного аналізу та принципи його сполучення з провідними філологічними (лінгвістичними, літературознавчими і перекладознавчими) теоріями.

Здобувач повинен вміти: коректно застосовувати у дослідницькій та викладацькій діяльності інструменти семіотичного аналізу, знання щодо закономірностей та механізмів комунікативного та когнітивного семіозису, ефективно реалізовувати семіотичні навички у роботі з великим обсягами різномірної інформації та новітніми комунікативними технологіями.

Змістові модулі:

Історична ретроспектива семіотики та коло її проблем.

Семіотика і логіка: проблема семіозису.

Лінгвістика і семіологія у філологічному середовищі: знакові система, структура та модель, негативна семіологія.

Інтермедіальність, трансмедіальність, інтерсеміотичність, мультимодальність: перетини та розбіжності.

Філологія, лінгвістика і соціальна семіотика: проблема мультимодальності тексту та дизайн-аналіз.

Когнітивна семіотика: феноменологічний аналіз та емпіричні методи.

Візуальна семіотика: невербальна семіотика, семіотична естетика, візуальна риторика.

Семіотика цифрових (діגי)комунікацій: критичний або конструкційний підходи.

Мова викладання: українська.

Місце у структурно-логічній схемі: ДВУ.04 читається у третьому семестрі.

Термін вивчення: дисципліна вивчається на 2 році навчання за освітньо-науковим рівнем «доктор філософії» в обсязі 90 годин, у тому числі 30 годин аудиторних занять (30 год. – лекційні заняття), 60 годин самостійної роботи.

Анотація навчальної дисципліни «Когнітивна лінгвістика: становлення, проблематика, перспективи»

Анотація. Дисципліна «Когнітивна лінгвістика: становлення, проблематика, перспективи» належить до переліку дисциплін вільного вибору аспіранта зі спеціальності «Філологія». Вона забезпечує професійний розвиток аспіранта та спрямована на формування його наукової компетентності та вмій оперувати методологічним апаратом когнітивної лінгвістики, розробленим її різними школами. Курс включає інформацію про етапи еволюції, основні напрями та сучасний стан розвитку когнітивної лінгвістики в США, Західній та Східній Європі. Аспірант має набути знань щодо ключових понять когнітивної лінгвістики, її відмінностей від традиційної семантики, технік лінгвокогнітивного аналізу та прикладних аспектів застосування його результатів.

Кількість кредитів: 3

Викладач: Жаботинська Світлана Анатоліївна, д. філол. н., професор, професор кафедри англійської філології Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького.

Мета навчальної дисципліни: дати знання про когнітивну лінгвістику як сучасну міждисциплінарну галузь та ознайомити аспіранта зі шляхами поєднання її різнопланового доробку задля побудови комплексної теоретичної схеми лінгвокогнітивного аналізу конкретних мовних або мовленнєвих даних.

Попередні вимоги:

Аспірант повинен знати: основні поняття лексичної і граматичної семантики та семантики тексту; основні напрями семантичних досліджень (семасіологію, ономасіологію, теорію номінації); методи семантичного аналізу (компонентний аналіз, ономасіологічне моделювання, тема-рематичне членування висловлення); відмінності між семантикою і лінгвопрагматикою, між нейролінгвістикою, психолінгвістикою і когнітивною лінгвістикою.

Аспірант повинен вміти: застосовувати методики семантичного і лінгвопрагматичного аналізу під час дослідження мовного і мовленнєвого матеріалу.

Змістові модулі:

етапи становлення когнітивної науки і когнітивної лінгвістики;

основні поняття когнітивної лінгвістики;

сучасні напрями когнітивної лінгвістики (фреймова семантика, когнітивна граматика, граматика конструкцій, теорія концептуальної метафори, теорія концептуальної інтеграції, теорія перспектив, теорія прототипів, теорія іконізму, теорія семантичних примітивів, лінгвоконцептологія, семантика лінгвальних мереж);

комплексне застосування доробку різних лінгвокогнітивних шкіл у дослідженні мовних / мовленнєвих даних;

прикладні аспекти лінгвокогнітивних досліджень.

Мова викладання: українська.

Місце у структурно-логічній схемі: ДВА.3.01.01 читається у третьому семестрі.

Термін вивчення: дисципліна вивчається на 2 році навчання за освітньо-науковим рівнем «доктор філософії» в обсязі 90 годин, у тому числі 30 годин аудиторних занять (20 год. – лекційні заняття, 10 год. – практичні заняття, 2 години – консультація), 60 годин самостійної роботи.

Анотація навчальної дисципліни «Герменевтика в гуманітарному пізнанні»

Анотація. Дисципліна «Герменевтика в гуманітарному пізнанні» належить до переліку дисциплін вільного вибору аспіранта зі спеціальності «Філологія».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є інтерпретація тексту. Проблема інтерпретації тексту є однією з найважливіших у сучасному мовознавстві, оскільки прагматика тексту є значущою для багатьох сфер життя в епоху росту інформативних технологій. Більше того, у ХХ столітті герменевтика постає як метод гуманітарних наук, більше того, вимога експланаторності включає в герменевтичне поле і науки про природу.

Інтерпретація тексту є серйозним складником мовної комунікації, вона домінує у актах сприйняття тексту, регулюючи не тільки мовну, але і соціальну поведінку членів суспільства.

Інтерпретація як наукова галузь має давню історію, у сучасному мовознавстві набули поширення два взаємодетермінованих аспекти дослідження сприйняття та інтерпретації тексту: тексто-орієнтований і реципієнтно-орієнтований. Так, продовжується давня герменевтична традиція інтерпретації тексту поза контекстом сприйняття – об'єктивістський підхід, коли функцію інтерпретатора виконує дослідник. Це величезний масив досліджень з мови і стилю письменників, які широко практикувалися в 50 – 70 роки ХХ ст. Специфічним продовженням цього напрямку є сучасний когнітивний аналіз дискурсу. З іншого боку, активно досліджується детермінація процесу сприйняття соціально-психологічними характеристиками реципієнтів.

Кількість кредитів: 3

Викладач: Мусієнко Валентина Павлівна, д. філол. н., професор, завідувач кафедри російської мови і літератури

Мета навчальної дисципліни: показати студентам, що у гуманітарних науках істина варіативна, що значення виникає в результаті взаємодії принаймні трьох чинників: автора – тексту – адресата, що стимулюватиме до самостійності лінгвістичного аналізу, формуватиме наукову сміливість майбутніх дослідників. Основними завданнями вивчення дисципліни «Герменевтика» є знайомство студентів з історією герменевтики, її напрямками, вивчення моделі сприйняття тексту, його рівнів і чинників, знайомство з різними аспектами інтерпретації, оволодіння спеціальними методиками інтерпретації..

Попередні вимоги:

Аспірант повинен знати: базові поняття теорії мови, історію лінгвістики, методи лінгвістичних досліджень, психологію, історію, комунікативну лінгвістику, літературний процес.

Аспірант повинен вміти: творчо використовувати у навчальній, дослідницькій та викладацькій діяльності знання щодо закономірностей та механізмів мовної комунікації, ролі культурно-історичного контексту у породженні і сприйнятті мовлення

Змістові модулі:

Герменевтика як наука

Історія герменевтики

Види герменевтик
Мова – середовище герменевтичного досвіду
Текст та дискурс як об'єкти інтерпретації
Фактор реципієнта в процесі сприйняття та інтерпретації тексту
Структура процесу інтерпретації
Інтерпретація як основа гуманітарних наук
Мова викладання: українська.

Місце у структурно-логічній схемі: ДВА.3.01.02 читається у третьому семестрі.

Термін вивчення: дисципліна вивчається на 2 році навчання за освітньо-науковим рівнем «доктор філософії» в обсязі 90 годин, у тому числі 24 годин аудиторних занять (10 год. – лекційні заняття, 12 год. – практичні заняття, 2 години – консультація), 64 години самостійної роботи.

Анотація навчальної дисципліни «Сходознавство в Україні: етапи становлення і розвитку»

Анотація. Дисципліна «Сходознавство в Україні: етапи становлення і розвитку» належить до переліку дисциплін вільного вибору аспіранта зі спеціальності «Філологія». Вона забезпечує професійний розвиток аспіранта та спрямована на формування ефективного дослідника, здатного до планування та проведення наукового філологічного дослідження в галузі сходознавства. В межах курсу аналізуються філологічні сходознавчі концепції. Особлива увага приділяється аналізу наукової сходознавчої термінології у сфері мовознавства.

Кількість кредитів: 3

Викладач: Кшановський Олег Чеславович, докт. філол. наук, професор кафедри східної філології.

Мета навчальної дисципліни: дати сучасні знання про наукові філологічні концепції у сходознавчих студіях.

Попередні вимоги:

Аспірант повинен знати: наукові теорії та наукові закони у філологічних сходознавчих студіях.

Аспірант повинен вміти: використовувати наукові теорії та наукові закони у власних філологічних сходознавчих студіях.

Змістові модулі:

дорадянський період сходознавчих студій в Україні;

радянський період сходознавчих студій в Україні;

сучасний період сходознавчих студій в Україні.

Мова викладання: українська.

Місце у структурно-логічній схемі: ДВА.3.01.03 читається у третьому семестрі.

Термін вивчення: дисципліна вивчається на 2 році навчання за освітньо-науковим рівнем «доктор філософії» в обсязі 92 годин, у тому числі 32 годин аудиторних занять (20 год. – лекційні заняття, 10 год. – практичні заняття, 2 години – консультація), 60 годин самостійної роботи.

Анотація навчальної дисципліни «Квантитативні методи в лінгвістиці»

Анотація. Дисципліна «Квантитативні методи у лінгвістиці» належить до переліку дисциплін вільного вибору аспіранта зі спеціальності «Філологія». Вона забезпечує особистісний і професійний розвиток аспіранта та спрямована на формування успішного прикладного лінгвіста, здатного до розв'язання практичних завдань у

галузі застосування кількісних методів при організації і проведенні лінгвостатистичних експериментів. Залучення методів вимірювання та підрахунку мовних реалізацій дозволяє, істотно модифікувати уявлення про мовну систему і можливостях її функціонування. У цьому відношенні «Квантитативна лінгвістика» виявляється найважливішим фактором, що впливає на лінгвістичну теорію.

Кількість кредитів: 3

Викладач: Бесклінська Олена Петрівна, кандидат фізико-математичних наук, доцент кафедри методики викладання іноземних мов й інформаційно-комунікаційних технологій.

Мета навчальної дисципліни: дати сучасні знання про квантитативні методи у лінгвістиці, яка вивчає та описує лінгвістичні явища за допомогою методів «кількісної» математики (комбінаторика, теорія ймовірності, математична статистика, математичний аналіз, теорія інформації тощо).

Попередні вимоги:

Аспірант повинен знати: основи теорії ймовірностей та математичної статистики, автоматичного аналізу текстів і статистичні закономірності функціонування мовних одиниць, понятійно-термінологічний апарат, володіти культурою та етикою фахового спілкування й використання інформації, що отримується в Інтернет мережі.

Аспірант повинен вміти: творчо використовувати дані досліджень у практичній діяльності, вибирати адекватні методи дослідження й застосовувати їх для вивчення лінгвістичних явищ, розробляти програму дослідження згідно з методологічними й методичними підходами, визначати гіпотезу, мету й завдання дослідження, здійснювати кількісну й якісну обробку результатів дослідження, аналізувати, систематизувати й узагальнювати результати вивчення лінгвістичних явищ.

Змістові модулі:

методи квантитативної лінгвістики;

інформація лінгвістичних подій;

організація і проведення лінгвостатистичних експериментів;

статистична лінгвістика;

параметричні і непараметричні методи дослідження лінгвістичних явищ;

практика лінгвостатистичних досліджень

Мова викладання: українська.

Місце у структурно-логічній схемі: ДВА.3.01.04 читається у третьому семестрі.

Термін вивчення: дисципліна вивчається на 2 році навчання за освітньо-науковим рівнем «доктор філософії» в обсязі 90годин, у тому числі 30 годин аудиторних занять (20 год. – лекційні заняття, 10 год. – практичні заняття), 60 годин самостійної роботи.

Анотація навчальної дисципліни «Новітні методи літературознавчих досліджень»

Анотація. Дисципліна «Новітні методи літературознавчих досліджень» належить до переліку дисциплін вільного вибору аспіранта зі спеціальності «Філологія». Вона забезпечує особистісний і професійний розвиток аспіранта та спрямована на формування науковця-гуманітарія та викладача вищої школи. Аналізуються основні положення сучасних теоретичних течій у галузі літературознавства у сукупності з запропонованими ними методами дослідження творів красного письменства. Особливий акцент зроблено на повороті від текстоцентричних до контекстоцентричних підходів до художніх текстів (імагологічні та інтермедіальні студії, «новий історизм», теорія травми).

Кількість кредитів: 3

Викладач: Висоцька Наталія Олександрівна, д.філол.н., професор, завідувач кафедри теорії та історії світової літератури імені проф. В.І.Фесенко

Мета навчальної дисципліни: дати знання про сутність процесів, які відбуваються у сучасному літературознавстві, з наголосом на їхньому практичному застосуванні, що уможливить використання новітніх наукових методів аспірантами під час проведення самостійних досліджень.

Попередні вимоги:

Аспірант повинен знати: особливості сучасного стану теорії літератури з урахуванням соціокультурних чинників її функціонування, причини зсуву центру ваги з текстоцентричних до контекстоцентричних моделей, внесок провідних вітчизняних і зарубіжних дослідників у галузі літературознавства, зміст основних східноєвропейських та західноєвропейських аналітичних та інтерпретаційних підходів до феноменів красного письменства.

Аспірант повинен вміти: оперувати концептуальним і термінологічним апаратом сучасних літературознавчих досліджень, творчо використовувати у дослідницькій та викладацькій діяльності знання, отримані під час вивчення курсу, в ході виконання власної дослідницької роботи здійснювати аналіз творів із використанням основних методів, запропонованих наукою про літературу другої половини ХХ – початку ХХІ ст. .

Змістові модулі:

поняття про текстоцентричні та контекстоцентричні методи літературознавчого дослідження, їхні переваги та недоліки;

«уважне читання» як основний методологічний інструмент «нової критики»;

політичні та соціокультурні засновки повороту до контекстоцентричних методів аналізу художніх творів;

концептуальні положення «нового історизму»;

зростання ролі Іншого в добу глобалізації як поштовх до розвитку імагології, її основні постулати;

літературна інтермедіальність як поле дослідження багатовекторних зв'язків між видами мистецтва, екфразис та гіпотипозис;

теорія травми та її застосування в літературознавчих студіях.

Мова викладання: українська.

Місце у структурно-логічній схемі: ДВА.3.01.05 читається у третьому семестрі.

Термін вивчення: дисципліна вивчається на 2 році навчання за освітньо-науковим рівнем «доктор філософії» в обсязі 90 годин, у тому числі 30 годин аудиторних занять (20 год. – лекційні заняття, 10 год. – практичні заняття), 60 годин самостійної роботи.

Анотація навчальної дисципліни «Сучасні проблеми теорії тексту»

Анотація. Дисципліна «Сучасні проблеми теорії тексту» належить до переліку дисциплін вільного вибору аспіранта зі спеціальності «Філологія». Вона забезпечує професійний розвиток аспірантів у галузі теорії тексту від ранньої лінгвістики тексту до його сучасних когнітивних студій і спрямована на формування наукової обізнаності аспірантів у спектрі ключової проблематики цієї теорії. У межах цього курсу аспіранти отримують знання стосовно історіографії теорії тексту, її основних концепцій, ключових персоналій та шкіл вітчизняної і зарубіжної лінгвістики тексту, включаючи її категоріальні, когнітивні та дискурсивні відгалуження. Курс передбачає опанування вмінням проведення лінгвотекстового аналізу в термінах різних дослідницьких парадигм.

Кількість кредитів: 3

Викладач: Воробйова Ольга Петрівна, д.філол.н., професор, завідувач кафедри англійської філології і філософії мови імені професора О.М. Мороховського.

Мета навчальної дисципліни: дати сучасні знання про лінгвальну і концептуальну природу текстуальності, базові категорії і моделі тексту, принципи різномірного текстотворення, етапи розвитку теорії тексту, витоки та напрями розбудови лінгвістики тексту, поглибити та розвинути вміння і навички лінгвістичного аналізу різноміжних текстів в аспекті інтенційної, референційної та рецептивної

семантики, що сприятиме формуванню сучасного світогляду філологів – викладачів вищої школи.

Попередні вимоги:

Аспірант повинен знати: основні поняття і базові положення лінгвостилістики, інтерпретації тексту та когнітивної лінгвістики, критерії ідентифікації функціонально значущих елементів різножанрових текстів.

Аспірант повинен вміти: застосовувати методики лінгвістичного аналізу різножанрових текстів у термінах основних параметрів текстотворення.

Змістові модулі:

витоки досліджень тексту у вітчизняній, східноєвропейській та західноєвропейській лінгвістиці;

основні підходи до явища текстовості/ текстуальності;

текст vs. висловлення, текст vs. не-текст, текст vs. дискурс;

параметри текстуальності vs. категорії тексту, основні моделі тексту;

основні принципи та рівні текстотворення в різних жанрах та типах тексту;

художнє текстотворення в ракурсі модернізму і постмодернізму;

інтенційна, референційна та рецептивна семантика тексту, їх основні складники;

образ читача в конвенційному та художньому дискурсах в його модифікації у перекладі;

еволюція образу тексту в лінгвістичній та філологічній свідомості.

Мова викладання: українська.

Місце у структурно-логічній схемі: ДВА.3.02.01 читається у четвертому семестрі.

Термін вивчення: дисципліна вивчається на 2 році навчання за освітньо-науковим рівнем «доктор філософії» в обсязі 90 годин, у тому числі 30 годин аудиторних занять (20 год. – лекційні заняття, 10 год. – практичні заняття), 60 годин самостійної роботи.

Анотація навчальної дисципліни «Комунікативна лінгвістика»

Анотація. Дисципліна «Комунікативна лінгвістика» належить до переліку дисциплін вільного вибору аспіранта. зі спеціальності «Філологія» Курс має навчально-дослідницьке покликання. З одного боку, він презентує мову як діяльність, що відповідає сучасному спрямуванню мовознавства, а з іншого – розкриває палітру можливих напрямів аналізу комунікації в межах комунікативних ситуацій різного типу і у різних сферах.

Кількість кредитів: 3

Викладач: Мусієнко Валентина Павлівна, д. філол. н., професор, завідувач кафедри російської мови і літератури

Мета навчальної дисципліни: познайомити слухачів з аспектами комунікативних досліджень, методиками збору і аналізу матеріалу, відомими теоріями комунікації, складниками комунікативної ситуації, таксономіями комунікативних актів; виробити вміння комунікативної кваліфікації висловлювань, розпізнавання комунікативних стратегій і тактик, встановлення перлокутивного ефекту, підбору дидактичних матеріалів, релевантних для для комунікативних ситуацій різного типу

Попередні вимоги:

Аспірант повинен знати: базові поняття теорії мови, історію лінгвістики, методи лінгвістичних досліджень, психологію.

Аспірант повинен вміти: творчо використовувати у навчальній, дослідницькій та викладацькій діяльності знання щодо закономірностей та механізмів спілкування, ефективно налагоджувати комунікацію у групах та колективах, протистояти маніпулятивним технікам у спілкуванні та взаємодії.

Змістові модулі:

Комунікативна лінгвістика як наука.

Модель комунікації.
Комунікативна ситуація.
Породження і сприйняття мовлення.
Теорія і типологія ілюктивних актів.
Типологія комунікативних актів.
Поняття дискурсу
Проблема комунікативного жанру
Організація комунікативної діяльності.
Прагматика комунікації.
Мова викладання: українська.

Місце у структурно-логічній схемі: ДВА.3.02.02 читається у четвертому семестрі

Термін вивчення: дисципліна вивчається на 2 .році навчання за освітньо-науковим рівнем «доктор філософії» в обсязі 90 годин, у тому числі 30 годин аудиторних занять (20 год. – лекційні заняття, 10 год. – практичні заняття, 60 години самостійної роботи)

Анотація навчальної дисципліни «Соціолінгвістика»

Анотація. Дисципліна «Соціолінгвістика» належить до переліку дисциплін вільного вибору аспіранта. зі спеціальності «Філологія» Сучасний стан суспільства настійно вимагає соціолінгвістичної підготовки спеціаліста, а набута соціальними науками свобода дозволяє це зробити. Соціолінгвістика, збагачуючи знаннями суспільних функцій мови, соціально-мовної коваріативності, дозволяє виробити обмірковану тактику комунікативної поведінки. Сучасний стан українського суспільства вимагає відповіді на питання творення мовної політики, яка можлива тільки за умови адекватної оцінки мовної ситуації. Викладачі повинні вміти оцінювати мовні заходи, які проводяться державою і правлячою політичною елітою, і відповідним чином брати в них участь. Особливого значення набуває правовий аспект мовного облаштування суспільства і мовні права особи.

Кількість кредитів: 3

Викладач: Мусієнко Валентина Павлівна, д. філол. н., професор, завідувач кафедри російської мови і літератури

Мета навчальної дисципліни: формувати самостійну, соціально зрілу, активну особистість викладача, здатну вести соціолінгвістичний аналіз функціонування мови, здійснювати просвітницьку діяльність; ознайомити слухачів з базовими поняттями курсу, історією, напрямками, можливостями і перспективами науки; охарактеризувати типи мовної ситуації і політики у світі; розкрити актуальні напрями сучасної соціолінгвістики; познайомити з міжнародним законодавством і законами держави у сфері мовного функціонування.

Попередні вимоги:

Аспірант повинен знати: базові поняття теорії мови, історію лінгвістики, історію мови, методи лінгвістичних досліджень, соціологію, історію.

Аспірант повинен вміти: творчо використовувати у навчальній, дослідницькій та викладацькій діяльності знання щодо закономірностей та механізмів функціонування мови, протистояти маніпулятивним технікам у політичному дискурсі.

Змістові модулі:

Соціолінгвістика як наука.

Мовна варіативність (стратифікаційна і ситуативна варіативність..

Функціональні типології мов.

Мова як суспільне явище.

Мовна ситуація і мовна політика.

Мови у глобалізованому світі.

Соціальні аспекти мовленнєвої поведінки.

Лінгвогендерологія.

Мова викладання: українська.

Місце у структурно-логічній схемі: ДВА.3.02.03 читається у четвертому семестрі

Термін вивчення: дисципліна вивчається на 2 році навчання за освітньо-науковим рівнем «доктор філософії» в обсязі 90 годин, у тому числі 30 годин аудиторних занять (2 год. – лекційні заняття, 10 год. – практичні заняття).

Анотація навчальної дисципліни

«Етнолінгвістика: здобутки, проблеми, перспективи»

Анотація. Дисципліна «Етнолінгвістика: здобутки, проблеми, перспективи» належить до переліку дисциплін вільного вибору аспіранта зі спеціальності «Філологія». Вона забезпечує особистісний і професійний розвиток аспіранта та спрямована на формування висококваліфікованого науковця, здатного аналізувати мовні явища крізь призму етнічного світобачення та культури. Вивчення дисципліни передбачає ознайомлення аспірантів із методологією етнолінгвістичних досліджень. Особливу увагу зосереджено на аналізі мовних одиниць (лексем, фразем, метафор, символів), що слугують знаками української етнокультури або місять їх.

Кількість кредитів: 3.

Викладач: Баган Мирослава Петрівна, д.філол.н., професор кафедри української філології та славістики.

Мета навчальної дисципліни: ознайомити аспірантів з історією розвитку слов'янської етнолінгвістики й навчити їх методології етнолінгвістичних досліджень.

Попередні вимоги:

Аспірант повинен знати: об'єкт, предмет та методи етнолінгвістики, основні етапи формування цього розділу мовознавства, його представників, особливості мовних знаків національної етнокультури.

Аспірант повинен вміти: аналізувати фольклорний та сучасний мовний матеріал на предмет виявлення в ньому національно-мовної та національно-культурної специфіки, орієнтуватися в лексичних та фольклорних джерелах, що становлять інформаційну цінність для етнолінгвістичних досліджень; фіксувати відображення народної культури та традицій у сучасних мовних засобах.

Змістові модулі:

Етнолінгвістика як розділ мовознавства: основні етапи формування.

Представники слов'янської етнолінгвістики та їхні здобутки.

Методика етнолінгвістичних досліджень.

Знаки і символи української етнокультури.

Рецепція лексичних запозичень в українській мовній картині світу.

Українська лексика та фразеологія в етнолінгвістичному аспекті вивчення.

Місце у структурно-логічній схемі: ДВА.3.02.04 читається у четвертому семестрі.

Термін вивчення: дисципліна вивчається на 2 році навчання за освітньо-науковим рівнем «доктор філософії» в обсязі 90 годин, у тому числі 30 годин аудиторних занять (20 год. – лекційні заняття, 10 год. – практичні заняття), 60 годин самостійної роботи.

Анотація навчальної дисципліни

«Українська наукова термінологія: історія і сьогодення»

Анотація. Дисципліна «Українська наукова термінологія: історія і сьогодення» належить до переліку дисциплін вільного вибору аспіранта зі спеціальності «Філологія». Вона забезпечує особистісний і професійний розвиток аспіранта та

спрямована на формування висококваліфікованого науковця, здатного вільно оперувати науковою термінологією, чітко й точно оформлювати власні наукові пошуки та їхні результати. Вивчення дисципліни передбачає аналіз чинної наукової термінології на предмет її зручності, ефективності, доречності та відповідності традиціям українського наукового мовлення. Особливу увагу звернено на проблеми унормування та уніфікації української наукової термінології, співвідношення питомої та запозиченої термінології, способів упорядкування та ієрархізації терміносистем.

Кількість кредитів: 3.

Викладач: Баган Мирослава Петрівна, д.філол.н., професор кафедри української філології та славістики.

Мета навчальної дисципліни: ознайомити аспірантів з історією формування української науково-технічної термінології на тлі розвитку європейських терміносистем у XIX-XXI ст., навчити аспірантів розв'язувати проблеми сучасної української термінології.

Попередні вимоги:

Аспірант повинен знати: критерії термінологічності мовного знака, способи творення термінів, специфіку їх функціонування, способи упорядкування термінологічної лексики, принципи організації терміносистем.

Аспірант повинен вміти: використовувати термінолексику, створюючи наукові, науково-популярні та навчальні тексти, орієнтуватися в тенденціях термінотворення, висловлювати свої думки, дотримуючись норм терміновживання та вимог наукового стилю, користуватися термінологічними словниками.

Змістові модулі:

Проблематика сучасного українського термінознавства.

Шляхи формування європейських національних термінологій у XIX ст. й основні етапи розвитку українського термінознавства.

Способи термінотворення.

Роль запозичень у розвитку національних терміносистем.

Структура та особливості розвитку термінологічних систем української мови.

Проблеми унормування та стандартизації термінології.

Місце у структурно-логічній схемі: ДВА.3.02.05 читається у четвертому семестрі.

Термін вивчення: дисципліна вивчається на 2 році навчання за освітньо-науковим рівнем «доктор філософії» в обсязі 90 годин, у тому числі 30 годин аудиторних занять (20 год. – лекційні заняття, 10 год. – практичні заняття), 60 годин самостійної роботи.

Анотація навчальної дисципліни «Інструментарій порівняльно-історичного і типологічного мовознавства»

Анотація. Дисципліна «Інструментарій порівняльно-історичного і типологічного мовознавства» належить до переліку дисциплін вільного вибору аспіранта зі спеціальності «Філологія». Вона забезпечує особистісний і професійний розвиток аспіранта та спрямована на формування професійного філолога та ефективного викладача вищої школи, здатного до проведення генетичного, ареального, типологічного та інших видів аналізу. Розглядаються різноманітні підходи до способів проведення різноманітних видів аналізу в сучасній компаративістиці. Особлива увага приділяється сучасним методам реконструкції та інтерпретаціям їх результатів у порівняльно-історичному й типологічному мовознавстві, що дає можливість визначення та вирішення в практичному і теоретичному аспектах ключових проблем цієї галузі філологічних досліджень.

Кількість кредитів: 3

Викладач: Денисова Світлана Павлівна, д.філол.н., професор, професор кафедри німецької філології та перекладу і прикладної лінгвістики.

Мета навчальної дисципліни: дати методологічне підґрунтя для проведення різноманітних видів аналізу та інтерпретації їх результатів у контексті оновлених лінгвістичних знань сучасної компаративістики на тлі подальшого розвитку порівняльно-історичної парадигми.

Попередні вимоги:

Аспірант повинен знати: методологічні засади та ключові проблеми сучасної лінгвістичної компаративістики та висувати гіпотези їх вирішення, провідні теоретичні положення українського та світового порівняльно-історичного та типологічного мовознавства щодо генеалогічних, типологічних та функціональних класифікацій мов та відповідні методи їх дослідження.

Аспірант повинен уміти: оперувати термінологічним апаратом сучасної лінгвістичної компаративістики в практичному і теоретичному аспектах для визначення та вирішення ключових проблем цієї галузі філологічних досліджень, проводити різноманітні види аналізу, необхідного для порівняльно-історичного та типологічного аналізу мов у контексті сучасних лінгвістичних, соціологічних, культурологічних, антропологічних, біологічних тощо знань.

Змістові модулі:

суть ключових проблем сучасного порівняльно-історичного і типологічного мовознавства в аспекті їх впливу на формування процедур порівняння та зіставлення мов;

поняття про *tertium comparationis*;

принципи реконструкції прамовних станів;

внутрішня і зовнішня реконструкція;

способи верифікації реконструкцій: фонетична типологія, іншомовні запозичення, ієрархізація реконструкцій;

реальність реконструйованих систем;

проблеми морфологічної і синтаксичної реконструкції;

принципи етимологічного аналізу;

поняття про ареальний огляд (основні особливості історії та сучасного стану мовної ситуації в ареалі, поширені в його межах мовні сім'ї, найважливіші структурні риси відповідних мов і ареальні типологічні особливості).

Мова викладання: українська.

Місце у структурно-логічній схемі: ДВА.3.02.06 читається у четвертому семестрі.

Термін вивчення: дисципліна вивчається на 2 році навчання за освітньо-науковим рівнем «доктор філософії» в обсязі 90 годин, у тому числі 30 годин аудиторних занять (20 год. – лекційні заняття, 10 год. – практичні заняття), 90 годин самостійної роботи.

Анотація навчальної дисципліни «Основи перекладацького аналізу тексту»

Анотація. Дисципліна «Основи перекладацького аналізу тексту» належить до переліку дисциплін вільного вибору аспіранта зі спеціальності «Філологія». Вона забезпечує особистісний і професійний розвиток аспіранта та спрямована на формування професійного перекладача та ефективного викладача вищої школи, здатного до проведення доперекладознавчого, перекладознавчого та післяперекладознавчого аналізу різноманітних текстів. Аналізуються різноманітні схеми перекладу, а також релевантні їм стратегії і тактики. Особлива увага приділяється видам перекладацького аналізу різноманітних за дискурсивними та мовленнєвими характеристиками текстів, що дає можливість визначення та вирішення в практичному і теоретичному аспектах ключових проблем цієї галузі філологічних досліджень.

Кількість кредитів: 3

Викладач: Денисова Світлана Павлівна, д.філол.н., професор, професор кафедри німецької філології та перекладу і прикладної лінгвістики.

Мета навчальної дисципліни: дати методологічне підґрунтя процесу зіставлення вихідного та похідного тексту у вигляді створення методики, спрямованої на вироблення потенційних одиниць еквівалентності на фонетичному, морфемному, морфологічному, синтаксичному, лексико-семантичному, стилістичному, текстовому і дискурсивному рівнях, а також до вибору методів перекладу.

Попередні вимоги:

Аспірант повинен знати: методологічні засади та ключові проблеми науково-критичного аналізу перекладу та висувати гіпотези їх вирішення, провідні теоретичні положення українського та світового перекладознавства щодо розуміння та інтерпретації категорій еквівалентності та , специфіку основних видів перекладу (усного, письмового й машинного), способи зіставлення оригінального та перекладеного тексту.

Аспірант повинен уміти: оперувати термінологічним апаратом транслатології в практичному і теоретичному аспектах для визначення та вирішення ключових проблем цієї галузі філологічних досліджень, проводити перекладознавчий аналіз різножанрових текстів у вигляді створення методики, спрямованої на вироблення потенційних одиниць еквівалентності на фонетичному, морфемному, морфологічному, синтаксичному, лексико-семантичному, стилістичному і текстовому рівнях.

Змістові модулі:

поняття про переклад як різновид комунікативно-когнітивної діяльності людини; виникнення та розвиток сучасної транслатології;

історія перекладознавства в контексті національних культур;

творчість окремих перекладачів та їх роль у лінгвокультурній взаємодії народів;

сучасні різновиди перекладацької діяльності;

класифікації видів перекладу;

основні схеми перекладу;

лінгвістична основа перекладу;

визначення та інтерпретація одиниць перекладу;

методологічна основа перекладацького аналізу текстів різних жанрів.

Мова викладання: українська.

Місце у структурно-логічній схемі: ДВА.3.02.07 читається у четвєртому семєстрі.

Тєрмін вивчення: дисципліна вивчається на 2 році навчання за освітньо-науковим рівнем «доктор філософії» в обсязі 90 годин, у тому числі 30 годин аудиторних занять (20 год. – лекційні заняття, 10 год. – практичні заняття), 60 годин самостійної роботи.

Анотація навчальної дисципліни «Антропологічний поворот в літературознавчих студіях»

Анотація. Дисципліна «Антропологічний поворот в літературознавчих студіях» належить до переліку дисциплін вільного вибору аспіранта зі спеціальності «Філологія». Вона забезпечує професійний рівень аспіранта та спрямована на формування в нього вміння і навичок запозичувати для вивчення літератури новий ефективний методологічний інструментарій і розширяти завдяки цьому власний дослідницький горизонт. Особливу увагу звернено на міждисциплінарний характер, історичну традицію і виховну функцію антропології літератури. Дискурс антропологізації літератури представлено в культурологічному і літературознавчому аспектах.

Кількість кредитів: 3

Викладач: Юрчук Олена Олексіївна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри теорії та історії світової літератури

Мета навчальної дисципліни: дати сучасні знання про антропологічний підхід в літературознавстві, окреслити його інституційний простір і зв'язок з поетикою.

Попередні вимоги:

- *Аспірант повинен знати:* про готовність теорії літератури в багатьох дослідженнях припускати антропологічну і соціологічну контекстуалізацію; розглядати літературні новації в антропологічному контексті; вказувати на залежність літератури від сучасного історичного дискурсу в питаннях автофікціональності, авторського біографізму, історичної фікціональності тощо;
- *Аспірант повинен вміти:* мотивувати появу нових художніх практик, технік письма, вказувати на їхню залежність від оновленої текстуальної естетики; давати естетичну характеристику еволюції нового жанроутворення; переосмислювати прочитаний художній текст з точки зору певної методологічної позиції.

Змістові модулі:

- Антропологія літератури як міждисциплінарна дослідницька практика і новий метод аналізу літературного тексту.
- Перспективність антропологічного проекту дослідження літератури в умовах гетерогенності культур.
- Література як продукт культури в новому культурологічному просторі.
- Інституційний простір і антропологічна і соціологічна контекстуалізація літератури.

Мова викладання: українська.

Місце у структурно-логічній схемі: ДВА.3.02.08 читається у четвертому семестрі.

Термін вивчення: дисципліна вивчається на 2 році навчання за освітньо-науковим рівнем «доктор філософії» в обсязі 90 годин, у тому числі 30 годин аудиторних занять (20 год. – лекційні заняття, 10 год. – практичні заняття), 60 годин самостійної роботи.

Анотація навчальної дисципліни

«Авторська індивідуальна міфологія: теоретичні аспекти»

Анотація. Дисципліна «Авторська індивідуальна міфологія: теоретичні аспекти» належить до переліку дисциплін вільного вибору аспіранта зі спеціальності «Філологія». Вона забезпечує навички професійних висококваліфікованих сучасних підходів до розуміння глибинних закономірностей індивідуального мислення і творчості письменників. Аналізуються наукові концепції досліджень авторської індивідуальної міфології в історичному та компаративному аспектах. Особлива увага приділяється виробленню навичок аналізу явищ індивідуальної міфології.

Кількість кредитів: 3

Викладач: Мейзерська Тетяна Северинівна, д.філолог.н., професор кафедри теорії та історії світової літератури імені професора Фесенко В. І.

Мета навчальної дисципліни: забезпечити розуміння і здатність застосовувати на практиці принципи інтегративних досліджень - літературознавчих, психологічних, філософських; виробити навички розбудови інтегральних моделей авторського мислення, виокремлення і формулювання ключових аспектів і проблем авторської індивідуальної міфології; визначити систему взаємозв'язків метафори і міфу, символу і міфу, історії та утопії і міфу.

Попередні вимоги:

Аспірант повинен знати: основні наукові здобутки теоретико- та історико-літературної науки;

концептуальний і термінологічний апарат сучасної літературознавчої науки для здійснення аналітичних процедур в системному осягненні явищ індивідуальної міфології; основні засади феноменологічно-екзистенційних підходів до аналізу різножанрових художніх текстів; аналітичні техніки літературознавчого аналізу в компаративному аспекті.

Аспірант повинен уміти: демонструвати розуміння основних внутрішніх закономірностей індивідуальної творчості письменника; визначати індивідуальні засоби поетики втілення авторських задумів у поетичному, прозовому, драматичному текстах; розробляти алгоритм аналізу авторської міфології у різножанрових художніх текстах; визначати межі індивідуального авторського вислову на різних рівнях: образному, композиційному, риторико-сугестивному.

Змістові модулі:

Авторська індивідуальна міфологія як теоретична проблема;

Концепції авторської індивідуальної міфології у літературознавчих дослідженнях ХІХ-ХХІ століть.

Місце авторської індивідуальної міфології в романтичному типі культури;

Авторська індивідуальна міфологія в рецепції феноменологічної філософії ХХ ст.;

Авторська індивідуальна міфологія в світлі архетипно-міфологічної критики.

Система взаємозв'язків метафори і міфу, символу і міфу, історії та утопії і міфу;

Мова викладання: українська.

Місце у структурно-логічній схемі: ДВА.3.02.09 читається у четвертому семестрі.

Термін вивчення: дисципліна вивчається на 2 році навчання за освітньо-науковим рівнем «доктор філософії» в обсязі 90 годин, у тому числі 30 годин аудиторних занять (20 год. – лекційні заняття, 10 год. – практичні заняття), 60 годин самостійної роботи.

Анотація навчальної дисципліни «Стилістика й інтерпретація тексту: традиції і сучасність»

Анотація. Дисципліна «Стилістика й інтерпретація тексту: традиції і сучасність» належить до переліку дисциплін вільного вибору аспіранта зі спеціальності «Філологія». Вона забезпечує професійний розвиток аспірантів у галузі іноземної філології і спрямована на формування їх наукової обізнаності стосовно історіографії лінгвостилістичних студій, ключових персоналій та шкіл вітчизняної та зарубіжної стилістики й інтерпретації тексту, змісту та еволюції досліджень базових стилістичних явищ, а також передбачає поглиблення вмінь стилістичного аналізу різножанрових текстів, переважно художніх.. Курс передбачає збалансований виклад традиційних і новітніх підходів у лінгвостилістиці, наголошуючи на тяглоті традицій у вивченні стилістичних явищ, таких як образність, тропейка, конотативне значення, функціональний стиль тощо, та напрямках перегляду цих явищ у термінах когнітивної парадигми.

Кількість кредитів: 3

Викладач: Воробйова Ольга Петрівна, д.філол.н., професор, завідувач кафедри англійської філології і філософії мови імені професора О.М. Мороховського.

Мета навчальної дисципліни: дати сучасні поглиблені знання про сутність стилістичних явищ, етапи розвитку лінгвостилістики в загальнофілологічному і загальнонауковому контекстах, удосконалити вміння та навички лінгвостилістичного аналізу й інтерпретації різножанрових текстів, що сприятиме розбудові потенціалу ефективної професійної та наукової комунікації у аспірантів як викладачів вищої школи.

Попередні вимоги:

Аспірант повинен знати: основні поняття лінгвостилістики та інтерпретації тексту, основні розділи лінгвостилістики (стилістична лексикологія, морфологія, синтаксис, фоностилістика, стилістична семасіологія, функціональні стилі) та інтерпретації

тексту (основні поняття, спектр проблематики, антропоцентри тексту та їх лінгвальні маніфестації).

Аспірант повинен вміти: застосовувати методики лінгвостилістичного аналізу до текстів різних функціональних стилів на різних рівнях та етапах їх інтерпретації.

Змістові модулі:

еволюція стилістичних досліджень, типологія стилістичних студій та ключові персоналії; базові поняття генетичної стилістики, іманентної стилістики та стилістики сприйняття;

еволюція та сучасний стан досліджень в галузі інтерпретації тексту;

поняття стилістичного значення у різних дослідницьких парадигмах;

стилістична диференціація словникового складу;

стилістична морфологія та фонографеміка;

стилістичний синтаксис;

тропеїка, метафора та образність, структура та складники процесу метафоризації;

поняття функціонального стилю у різних лінгвостилістичних парадигмах;

проблематика тексту в лінгвостилістиці; художній дискурс у контексті інтерпретації тексту.

Мова викладання: українська.

Місце у структурно-логічній схемі: ДВА.3.03.01 читається у четвертому семестрі.

Термін вивчення: дисципліна вивчається на 2 році навчання за освітньо-науковим рівнем «доктор філософії» в обсязі 90 годин, у тому числі 30 годин аудиторних занять (20 год. – лекційні заняття, 10 год. – практичні заняття), 60 годин самостійної роботи.

Анотація навчальної дисципліни «Дискурс: історія, теорія, методи»

Анотація. Дисципліна «Дискурс: історія, теорія, методи» належить до переліку дисциплін вільного вибору аспіранта зі спеціальності «Філологія». Вона забезпечує особистісний і професійний розвиток аспіранта та спрямована на формування професійного викладача вищої школи, здатного до проведення дискурсивного аналізу різножанрових текстів. Вивчається еволюція поглядів на предмет на об'єкт дискурсології, обґрунтовуються її одиниці. Опрацьовується термінологічний апарат дискурсології в його референційних зв'язках з комунікативістикою, когнітивістикою, лінгвокультурологією, соціологією, політологією тощо. Особлива увага приділяється видам дискурсивного аналізу різноманітних за прагматичними характеристиками текстів, що дає можливість визначення та вирішення в практичному і теоретичному аспектах ключових проблем цієї галузі філологічних досліджень.

Кількість кредитів:3

Викладач: Денисова Світлана Павлівна, д.філол.н., професор, професор кафедри німецької філології та перекладу і прикладної лінгвістики.

Мета навчальної дисципліни: до виокремлення і формулювання ключових проблем сучасної дискурсології та визначення шляхів їх мовознавчого розв'язання, а також інтерпретації дискурсивних практик.

Попередні вимоги:

Аспірант повинен знати: методологічні засади та ключові проблеми науково-критичного когнітивно-соціологічного аналізу сучасних дискурсивних практик та висувати гіпотези щодо їхнього розв'язання, провідні теоретичні положення світової та української дискурсології, які стосуються розуміння та інтерпретації основних одиниць та категорій сучасної дискурсії.

Аспірант повинен уміти: оперувати термінологічним апаратом дискурсології в практичному і теоретичному аспектах для визначення та вирішення ключових проблем цієї галузі філологічних досліджень, проводити різноманітні аналізи

різножанрових текстів у лінгвальних виявах основних дискурсивних практик людини як члена національно-культурного співтовариства.

Змістові модулі:

методологічна основа сучасної дискурсології;
французька школа дискурсу;
внесок Т. ван Дейка в розвиток дискурсології;
поняття про дискурсію як сукупність дискурсивних практик;
визначення та інтерпретація одиниць та категорій дискурсу;
види та типи дискурсу;
дискурс як соціальна інтеракція (Т. ван Дейк);
дискурс як процес когнітивної діяльності людини;
дискурс як результат комунікативної діяльності людини;
типи аналізу в дискурсології.

Мова викладання: українська.

Місце у структурно-логічній схемі: ДВА.3.03.02 читається у четвертому семестрі.

Термін вивчення: дисципліна вивчається на 2 році навчання за освітньо-науковим рівнем «доктор філософії» в обсязі 90 годин, у тому числі 30 годин аудиторних занять (20 год. – лекційні заняття, 10 год. – практичні заняття), 90 годин самостійної роботи.

Анотація навчальної дисципліни «Формальний апарат лінгвістики»

Анотація. Дисципліна «Формальний апарат лінгвістики» належить до переліку дисциплін вільного вибору аспіранта зі спеціальності «Філологія». Вона забезпечує особистісний і професійний розвиток аспіранта та спрямована на формування професійного викладача вищої школи, здатного до проведення формалізованого лінгвістичного аналізу та інтерпретації його результатів із застосуванням традиційних і новітніх методик та технік структурної та інших інших лінгвістичних парадигм в їх взаємному зв'язку. Вивчається еволюція поглядів на предмет на об'єкт структурної лінгвістики, обґрунтовуються сучасні методики дослідження мовного матеріалу. Опрацьовується термінологічний апарат прикладної лінгвістики в його референційних зв'язках з математикою, логікою, соціологією, політологією тощо. Особлива увага приділяється сучасним видам аналізу, викликаному зміною загальної наукової парадигми в бік постструктуралізму та постпостструктуралізму, що дає можливість визначення та вирішення в практичному і теоретичному аспектах ключових проблем цієї галузі філологічних досліджень.

Кількість кредитів:3

Викладач: Денисова Світлана Павлівна, д.філол.н., професор, професор кафедри німецької філології та перекладу і прикладної лінгвістики.

Мета навчальної дисципліни: до виокремлення і формулювання ключових проблем сучасної дискурсології та визначення шляхів їх мовознавчого розв'язання, а також інтерпретації дискурсивних практик.

Попередні вимоги:

Аспірант повинен знати: основні етапи становлення та розвитку прикладної лінгвістики, напрями та сучасний стан структурної і математичної лінгвістики у ракурсі їх ключових логіко-математичних та семіотичних вимірів, методологічні засади та ключові проблеми структуралізму та його трансформацій.

Аспірант повинен уміти: проводити формалізований лінгвістичний аналіз та інтерпретувати його результати із застосуванням традиційних і новітніх формалізованих методик та технік аналізу в їх взаємному сполученні, а також оперувати термінологічним апаратом сучасної структурної, прикладної та математичної лінгвістики з погляду монодисциплінарних і міждисциплінарних підходів для вирішення ключових проблем цих галузей філологічних досліджень.

Змістовні модулі:

методологічна основа сучасної прикладної лінгвістики;
зародження структуралізму; внесок Ф. де Соссюра в розвиток структурної лінгвістики;
основні представники та школи структуралізму;
методи структурної лінгвістики;
породжуюча граматики як основа машинного перекладу;
загальна теорія моделювання та її представники;
специфіка моделювання в мовознавстві;
основи математичної та логічної лінгвістики;
трансформація структурних методів у постструктуралізмі;
трансформація структурних методів у постпостструктуралізмі.

Мова викладання: українська.

Місце у структурно-логічній схемі: ДВА.3.03.03 читається у четвертому семестрі.

Термін вивчення: дисципліна вивчається на 2 році навчання за освітньо-науковим рівнем «доктор філософії» в обсязі 90 годин, у тому числі 30 годин аудиторних занять (20 год. – лекційні заняття, 10 год. – практичні заняття), 90 годин самостійної роботи.

Анотація навчальної дисципліни «Методологія наукових досліджень у сходознавчих студіях»

Анотація. Дисципліна «Методологія наукових досліджень у сходознавчих студіях» належить до переліку дисциплін вільного вибору аспіранта зі спеціальності «Філологія». Вона забезпечує професійний розвиток аспіранта та спрямована на формування ефективного дослідника, здатного до планування та проведення наукового філологічного дослідження в галузі сходознавства. У межах курсу аналізується методологія філологічних концепцій у сфері сходознавства. Особлива увага приділяється аналізу наукової філологічної термінології.

Кількість кредитів: 3

Викладач: Кшановський Олег Чеславович, докт. філол. наук, професор.

Мета навчальної дисципліни: дати сучасні знання про наукові філологічні концепції у сходознавчих студіях.

Попередні вимоги:

Аспірант повинен знати: наукові теорії та наукові закони у філологічних сходознавчих студіях.

Аспірант повинен вміти: використовувати наукові теорії та наукові закони у власних філологічних сходознавчих студіях.

Змістовні модулі:

“донауковий” період сходознавчих студій;

“науковий” період сходознавчих студій;

сучасний період сходознавчих студій.

Мова викладання: українська.

Місце у структурно-логічній схемі: ДВА.3.03.04 читається . у четвертому семестрі

Термін вивчення: дисципліна вивчається на 2 році навчання за освітньо-науковим рівнем «доктор філософії» в обсязі 92 годин, у тому числі 32 годин аудиторних занять (20 год. – лекційні заняття, 10 год. – практичні заняття, 2 години – консультація), 60 годин самостійної роботи.

Анотація навчальної дисципліни «Дискусійні проблеми сучасної компаративістики»

Анотація. Дисципліна «Дискусійні проблеми сучасної компаративістики» належить до переліку дисциплін вільного вибору аспіранта зі спеціальності «Філологія». Вона забезпечує особистісний і професійний розвиток аспіранта та спрямована на формування професійного філолога та ефективного викладача вищої школи, здатного до проведення зіставного, порівняльного, контрастивного та інших видів аналізу. Розглядаються різноманітні підходи до ключових проблем сучасної компаративістики. Особлива увага приділяється нерозв'язаним питанням порівняльно-історичного й типологічного мовознавства, що дає можливість визначення та вирішення в практичному і теоретичному аспектах ключових проблем цієї галузі філологічних досліджень.

Кількість кредитів: 3

Викладач: Денисова Світлана Павлівна, д.філол.н., професор, професор кафедри німецької філології та перекладу і прикладної лінгвістики.

Мета навчальної дисципліни: дати методологічне підґрунтя для інтерпретації дискусійних проблем сучасної компаративістики в контексті виникнення та еволюції порівняльно-історичного методу як першої наукової лінгвістичної парадигми та його подальшого розвитку в сучасних зіставних та контрастивних дослідженнях.

Попередні вимоги:

Аспірант повинен знати: методологічні засади та ключові проблеми сучасної лінгвістичної компаративістики та висувати гіпотези їх вирішення, провідні теоретичні положення українського та світового порівняльно-історичного та типологічного мовознавства щодо розуміння та інтерпретації гіпотез походження мови, а також генеалогічні, типологічні та функціональні класифікації мов та відповідні до існуючих підходів методи

Аспірант повинен уміти: оперувати термінологічним апаратом сучасної лінгвістичної компаративістики в практичному і теоретичному аспектах для визначення та вирішення ключових проблем цієї галузі філологічних досліджень, проводити різноманітні види аналізу, необхідного для порівняльно-історичного та типологічного аналізу мов у контексті сучасних лінгвістичних, культурологічних, антропологічних, біологічних тощо знань.

Змістовні модулі:

сучасні гіпотези щодо походження мови; теорії моно- та полігенезу;

етапи розвитку порівняльно-історичного мовознавства;

теорія родовідного дерева А. Шлейхера та «хвильова теорія» у сучасних інтерпретаціях;

концепція «характерології» мов у представників Празького лінгвістичного гуртка (Ст. Матезіус, Ст. Скалічка, та ін);

об'єкт, предмет, методи типологічного мовознавства;

перші наукові типологічні класифікації мов Ф. фон Шлегеля й А. фон Шлегеля;

розвиток типологічної класифікації мов в працях В. фон Гумбольдта, Е. Сепіра та ін.;

квантитативна типологія Дж. Грінберга;

соціолінгвістична / функціональна типологія мов (У. Стюарт, Ч. Фергюсон, М.М.

Гухман, К.Б. Нікольський, Ю.Д. Дешерієв, Р.В. Степанов);

співвідношення лінгвістичної типології та лінгвістики універсалій;

методологічна основа генетичного, ареального та типологічного дослідження мов.

Мова викладання: українська.

Місце у структурно-логічній схемі: ДВА.3.03.05 читається у четвертому семестрі.

Термін вивчення: дисципліна вивчається на 2 році навчання за освітньо-науковим рівнем «доктор філософії» в обсязі 90 годин, у тому числі 30 годин аудиторних занять (20 год. – лекційні заняття, 10 год. – практичні заняття), 60 годин самостійної роботи.

Анотація навчальної дисципліни

«Нові аспекти вивчення граматичних категорій у славистиці»

Анотація. Дисципліна «Нові аспекти вивчення граматичних категорій у славистиці» належить до переліку дисциплін вільного вибору аспіранта зі спеціальності «Філологія». Вона поглиблює базові теоретичні знання аспірантів про граматичну будову слов'янських мов, допомагає визначити внутрішній механізм мови, що не тільки керує зв'язками між планом вираження і планом змісту, але й визначає взаємозв'язки та взаємозалежності всередині кожного з них. Ця дисципліна допомагає усвідомити, що граматичний лад мови становить собою винятково складне явище, її вивчення сприяє розв'язанню проблем його системно-структурної організації, пов'язаних з цілим комплексом питань та підходів. Особлива увага приділяється розширенню уявлення аспірантів про граматичну категорію як одну з мовних категорій найвищого ступеня абстракції, що трактується як система взаємопротиставлених рядів граматичних форм слова, об'єднаних однорідними значеннями і засвідчує системний характер мови, всю її потенційну і результативну спрямованість.

Кількість кредитів: 3

Викладач: Валюх Зоя Орестівна, д.філол.н., професор, завідувач кафедри української філології та славистики факультету слов'янської філології.

Мета навчальної дисципліни: дати знання про сучасні підходи до вивчення граматичних категорій у славистиці, установити концептуальні принципи аналізу граматичних одиниць з позицій адресата й мовця та вивчити особливості їхньої семантичної мотивованості.

Попередні вимоги:

Аспірант повинен знати: типи граматичних категорій, що відображають позамовну дійсність і різняться особливостями її формального вираження; специфічні ознаки граматичних категорій, а саме їхню полірівневу формальну репрезентацію і характеристикацію на кожному з ярусів мовної системи; питання, пов'язані з генезисом граматичних категорій, і їхню типологію в мовах різної морфологічної структури; функції граматичних категорій.

Аспірант повинен вміти: демонструвати знання про еволюцію та сучасний стан граматичної теорії в сучасній славистиці в ракурсі загальних принципів та новітніх підходів; демонструвати знання про роль провідних вітчизняних і зарубіжних дослідників у галузі граматичних досліджень та зміст основних мовознавчих підходів до встановлення концептуальних принципів аналізу граматичних одиниць; адекватно оцінювати вивчення системи та структури граматичних категорій у славистиці й визначати чинники, що зумовлюють кількість і параметри граматичних категорій, специфіку їхнього вираження; науково обґрунтовано застосовувати базові знання про функціонально-семантичні граматичні категорії у власних дослідженнях та критично оцінювати їх витлумачення і використання в науковій літературі.

Змістові модулі:

системність категорійних відношень у структурі мови;

ієрархія іменних категорій;

формально-граматична і семантична корелятивність / некорелятивність дієслівних категорій;

особливості міжрівневої граматичної категорії дієслів;

морфологічні категорії в системі предикатності і предикативності речення.

Мова викладання: українська.

Місце у структурно-логічній схемі: ДВА.3.03.06 читається у четвертому семестрі.

Термін вивчення: дисципліна вивчається на 2 році навчання за освітньо-науковим рівнем «доктор філософії» в обсязі 90 годин, у тому числі 30 годин аудиторних занять (20 год. – лекційні заняття, 10 год. – практичні заняття), 60 годин самостійної роботи.

Анотація навчальної дисципліни «Видова і жанрова специфіка перекладу художніх творів»

Анотація. Дисципліна «Видова і жанрова специфіка перекладу художніх творів» належить до переліку дисциплін вільного вибору аспіранта зі спеціальності «Філологія». Вона забезпечує особистісний і професійний розвиток аспіранта та спрямована на формування ефективного науковця, дослідника складних проблем теорії, практики та методології перекладу художніх творів, зокрема, його видових і жанрових параметрів, які вимагають глибокого розуміння не лише мовних явищ у конкретній парі мов, не лише розуміння алгоритмів перевираження мовою перекладу усієї повноти смислів, закладених у твір автором через творче використання мовного потенціалу, що й робить даний твір унікальним, а відтак і надзвичайно складним для художнього трансферу в інше середовище, не лише тих історичних, соціальних та культурних аспектів, які в комплексі утворюють художню картину світу першотвору і нерідко опираються перекладу, а й осмислення таких явищ поетики, які потребують від перекладача глибини філологічної ерудиції, а від перекладознавця проникнення в змістовно-формальну структуру на всіх її рівнях, щоб доказово оцінити вірність обрання перекладацьких стратегій і тактик у створенні рівноцінного оригіналові художнього тексту.

Кількість кредитів: 3

Викладач: Некряч Тетяна Євгенівна, доцент, кандидат філологічних наук, доцент кафедри теорії та практики перекладу з англійської мови Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Мета навчальної дисципліни: Ознайомити аспірантів з визначальними рисами основних літературних видів і жанрів художньої літератури – прози, драми, поезії – як передумови адекватного оцінювання перекладацьких рішень на шляху створення засобами іншої мови художнього тексту, естетико-емоційний вплив якого на читача перекладу дорівнює впливу першотвору на співвітчизників автора; навчити досліджувати тексти різних жанрів з залученням усього арсеналу перекладацьких стратегій і тактик.

Попередні вимоги:

Аспірант повинен знати: основні положення теорії перекладу, базові стратегії й тактики перекладу текстів різних жанрів, ключові визначальні риси прозових, драматичних та поетичних творів, які обумовлюють їх неповторність і потребують точного відтворення у перекладі.

Аспірант повинен вміти: розпізнавати і аналізувати літературні і мовно-стилістичні особливості конкретного художнього твору на мікрорівні та на макрорівні; окреслювати і систематизувати найпроблемніші для передачі іншою мовою рис, відповідальних за жанрову специфіку тексту; орієнтуватися у всіх мовних тонкощах мови оригіналу; продуктивно володіти усіма функціонально-стилістичними реєстрами рідної мови; розпізнавати перекладацькі тактики, ужиті фаховими перекладачами та ефективно застосовувати їх у власній практиці для обґрунтованої оцінки якості перекладів; активно користуватися усіма наявними словниками та енциклопедіями; володіти прийомами наукової полеміки; .

Змістовні модулі:

Види і жанри художньої літератури в перекладацькій перспективі.

Специфіка перекладу прозових творів: в пошуках «динамічної еквівалентності».

Специфіка перекладу драматичних творів: переклад для сцени і переклад літературний.

Специфіка перекладу поетичних творів: форма і зміст.

Мова викладання: українська.

Місце у структурно-логічній схемі: ДВА.3.03.07 читається у четвертому семестрі.

Термін вивчення: дисципліна вивчається на 2 році навчання за освітньо-науковим рівнем «доктор філософії» в обсязі 90 годин, у тому числі 90 годин аудиторних занять (20 год. – лекційні заняття, 10 год. – практичні заняття), 60 годин самостійної роботи.

Анотація навчальної дисципліни «Література в колі мистецтв»

Анотація. Дисципліна «Література в колі мистецтв» належить до переліку дисциплін вільного вибору аспіранта зі спеціальності «Філологія». Вона передбачає ознайомлення аспіранта з особливостями взаємодії кодів різних мистецтв у літературному творі зокрема та у мультимедійному просторі культури загалом. На матеріалі знакових текстів української (Т. Шевченко, М. Зеров, Б.-І. Антонич, О. Довженко, Л. Костенко та ін.) та світової (В. Гюго, О. де Бальзак, Т. Готье, А. Конан Дойл, П. Верлен, П. Клодель, Т. С. Еліот, А. Камю та ін.) літератур пропонується проаналізувати явище синтезу літератури з живописом, музикою, архітектурою, танцем, фотографією, кінематографом та телебаченням. Комплекс запропонованих занять передбачає зв'язок курсу з суміжними гуманітарними дисциплінами та спрямований на всебічну професійну підготовку аспіранта-філолога.

Кількість кредитів: 3

Викладач: Біляшевич Тетяна Миколаївна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри теорії та історії світової літератури імені професора В. І. Фесенко.

Мета навчальної дисципліни: дати сучасні знання для аналізу особливостей взаємодії різних мистецтв у літературознавчому творі зокрема та у просторі культури загалом, що сприятиме всебічному особистому та професійному розвитку майбутнього викладача-філолога.

Попередні вимоги:

Аспірант повинен знати: основи теорії літератури, історії світової літератури, компаративістики та базовий літературознавчий термінологічний апарат.

Аспірант повинен вміти: володіти базовим теоретико-методологічним інструментарієм для літературознавчого аналізу художнього тексту на різних рівнях.

Змістові модулі:

література в системі мистецтв;

література і живопис;

література і музика;

література та архітектура;

література і танець;

література і фотографія;

література і кінематограф (телебачення).

Мова викладання: українська.

Місце у структурно-логічній схемі: ДВА.3.03.08 читається у четвертому семестрі.

Термін вивчення: дисципліна вивчається на 2 році навчання за освітньо-науковим рівнем «доктор філософії» в обсязі 90 годин, у тому числі 30 годин аудиторних занять (20 год. – лекційні заняття, 10 год. – практичні заняття), 60 годин самостійної роботи.

Анотація навчальної дисципліни «Феміністичні літературознавчі студії»

Анотація. Дисципліна «Феміністичні літературознавчі студії» належить до переліку дисциплін вільного вибору аспіранта зі спеціальності «Філологія». Дисципліна забезпечує необхідну філологічну підготовку аспіранта та спрямована на формування високопрофесійного викладача вищої школи, який володіє необхідними компетенціями з аналізу тексту із залученням сучасних літературознавчих методологій, зокрема, з використанням комплексного підходу до художньої

літератури, охоплюючи широку теоретико-методологічну базу феміністичних та гендерних студій, психоаналітичного підходу, деконструктивістської методології Ж. Дерріда, ідеологічної критики Р. Барта та М. Фуко, наратологічного підходу при встановленні ключових моделей наративізації антропологічного досвіду, елементів культурної й літературної антропології, структуралістського методу, елементів «пильного читання» (*close reading*), дискурсивної критики, філософії та культурології тощо. Вивчення, проведення та пояснення аналізу художнього тексту формують здатність аспіранта до передачі необхідних компетентностей студенту.

Кількість кредитів: 3

Викладач: Кирилова Таміла Анатоліївна, кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри теорії та історії світової літератури ім. В. І. Фесенко.

Мета навчальної дисципліни: дати сучасні знання та сформувати компетентності комплексного аналізу художнього тексту, поглибити знання історії літератури, філософські культурологічні знання.

Попередні вимоги:

Аспірант повинен знати: основоположні історико-літературні поняття і знання, а також провідні базові терміни та провідні ідеї теорії літератури та літературознавства, формування критичного мислення, роботу з текстами з метою пошуку необхідної інформації та проведення аналізу із залученням літературознавчих методологій і теоретико-літературних знань, аналітичний розгляд художніх текстів.

Аспірант повинен вміти: використовувати творчо-аналітичний підхід до текстів художньої літератури, поєднання провідних літературознавчих методологій, розробка доповіді та проведення дискусії в аудиторії.

Змістовні модулі:

фемінізація культури ХХ ст. - повернення жінки в культуру

феміністичний дискурс

гендерні студії

жіноча література та авторство в контексті Великого канону (амбівалентність культурної позиції)

поняття жіночих суб'єктивності та ідентичності

жіноче письмо.

формально-змістовні художні показники текстів, написаних жінками (жанр, стиль, поетика, нарація)

основні терміни курсу (словник з гендерної тематики до книжки Джудіт Батлер "Гендерний клопіт")

Мова викладання: українська.

Місце у структурно-логічній схемі: ДВА.3.03.09 дисципліна читається у четвертому семестрі.

Термін вивчення: дисципліна вивчається на 2 році навчання за освітньо-науковим рівнем «доктор філософії» в обсязі 90 годин, у тому числі 30 годин аудиторних занять (20 год. – лекційні заняття, 10 год. – практичні заняття), 60 годин самостійної роботи.

Анотація навчальної дисципліни «Когнітивна поетика: спектр досліджень»

Анотація. Дисципліна «Когнітивна поетика: спектр досліджень» належить до переліку дисциплін вільного вибору аспіранта зі спеціальності «Філологія». Вона забезпечує професійний розвиток аспірантів у новітній сфері когнітивної науки і спрямована на формування їх наукової обізнаності у міждисциплінарній галузі філологічних досліджень на перетині лінгвопоетики, концептології, когнітивної стилістики та мультимодальних студій. У межах цього курсу аспіранти отримують знання стосовно історіографії поетики, ключових персоналій та шкіл вітчизняної і

зарубіжної лінгвопоетики в цілому та когнітивної поетики, зокрема, базових положень останньої, основних напрямів розбудови когнітивної поетики. Курс передбачає опанування вмінням проведення комплексного когнітивно-поетологічного аналізу художнього тексту із застосуванням різноманітних технік і методик у їх сполученні з традиційними методиками лінгвостилістичного і наративно-семіотичного аналізів.

Кількість кредитів: 3

Викладач: Воробйова Ольга Петрівна, д.філол.н., професор, завідувач кафедри англійської філології і філософії мови імені професора О.М. Мороховського.

Мета навчальної дисципліни: дати сучасні знання про когнітивну природу художнього тексту та базових стилістичних явищ, етапи розвитку лінгвопоетики, витоки та напрями розбудови когнітивної поетики, поглибити та розвинути вміння і навички когнітивно-поетологічного аналізу художніх текстів, що сприятиме осучасненню та підвищенню рівня професійної та наукової комунікації у аспірантів як викладачів вищої школи.

Попередні вимоги:

Аспірант повинен знати: основні поняття і базові положення лінгвостилістики, інтерпретації тексту та когнітивної лінгвістики, критерії ідентифікації функціонально значущих елементів художнього тексту.

Аспірант повинен вміти: застосовувати методики лінгвостилістичного аналізу художнього тексту на різних рівнях та етапах його інтерпретації і володіти базовими техніками лінгвокогнітивного аналізу.

Змістові модулі:

когнітивна поетики: витоки, базові положення і напрями досліджень;
концепти і концептуальні структури крізь призму когнітивної поетики;
концептуальна тропеїка: шляхи реконструкції, типологія і художні трансформації;
ментальні простори в художній семантиці, концептуальна інтеграція;
техніки когнітивно-поетологічного аналізу тексту;
можливі світи в художній семантиці;
іконічність художнього тексту в контексті емоційного резонансу;
техніки емотивно-іконічного аналізу тексту;
мультиmodalність у когнітивних дослідженнях художнього тексту;
когнітивні студії художнього символізму.

Мова викладання: українська.

Місце у структурно-логічній схемі: ДВА.4.04.01 читається у п'ятому семестрі.

Термін вивчення: дисципліна вивчається на 3 році навчання за освітньо-науковим рівнем «доктор філософії» в обсязі 90 годин, у тому числі 30 годин аудиторних занять (20 год. – лекційні заняття, 10 год. – практичні заняття), 60 годин самостійної роботи.

Анотація навчальної дисципліни «Когнітивна дискурсологія: здобутки і перспективи»

Анотація. Дисципліна «Когнітивна дискурсологія: здобутки і перспективи» належить до переліку дисциплін вільного вибору аспіранта зі спеціальності «Філологія». Вона забезпечує слухачів знаннями про етапи розвитку дискурсології, когнітивно-дискурсивної парадигми та когнітивної риторики; про роль провідних вітчизняних і зарубіжних дослідників у галузі когнітивної дискурсології та її когнітивно-риторичного відгалуження; знайомить з основними когнітивно-дискурсивними і когнітивно-риторичними методиками аналізу висловлень і текстів різних жанрів, готує до розробки власних методик аналізу.

Кількість кредитів: 3

Викладач: Потапенко Сергій Іванович, д.філол.н., професор, професор кафедри англійської філології і філософії мови імені професора О.М. Мороховського

Мета навчальної дисципліни: забезпечити аспірантів когнітивно-дискурсивними методиками, які виявляють будову текстів різних жанрів в аспекті впливу на аудиторію.

Аспірант повинен знати: етапи розвитку дискурсології, когнітивно-дискурсивної парадигми та когнітивної риторики у руслі розвитку лінгвістики у глобальному контексті.

Аспірант повинен вміти: здійснювати когнітивно-дискурсивний аналіз текстів різних жанрів з урахуванням їх впливу на аудиторію й розробляти власні методики.

Змістовні модулі:

поняття когнітивної дискурсології і когнітивної риторики;
методики когнітивно-дискурсивного аналізу;
когнітивно-дискурсивний аналіз публічного тексту;
когнітивно-дискурсивний аналіз медійного тексту;
когнітивно-дискурсивний аналіз ділових і наукових текстів;
принципи створення власних методик когнітивно-дискурсивного аналізу.

Мова викладання: українська.

Місце у структурно-логічній схемі: ДВА.4.04.02 читається у п'ятому семестрі.

Термін вивчення: дисципліна вивчається на 3 році навчання за освітньо-науковим рівнем «доктор філософії» в обсязі 90 годин, у тому числі 30 годин аудиторних занять (20 год. – лекційні заняття, 10 год. – практичні заняття), 60 годин самостійної роботи

Анотація навчальної дисципліни «Невербальна семіотика»

Анотація. Дисципліна «Невербальна семіотика» належить до переліку дисциплін вільного вибору аспіранта зі спеціальності «Філологія». Вона забезпечує професійний розвиток аспірантів у галузі іноземної філології і спрямована на формування їх наукової обізнаності стосовно історії становлення і розвитку невербальних студій, ключових персоналій та шкіл вітчизняної та зарубіжної невербалістики, змісту та еволюції досліджень базових комунікативних невербальних явищ, а також передбачає поглиблення вмінь комунікативно-прагматичного і номінативно-семіотичного аналізу художніх і нехудожніх дискурсів. Курс передбачає збалансований виклад традиційних і новітніх підходів у невербалістиці, шляхів вивчення невербальних компонентів комунікації, таких як жести, міміка, голос, відстань тощо, а також аналіз номінативних засобів на їх позначення в загальному семіотичному просторі дискурсу.

Кількість кредитів: 3

Викладач: Сeryкова Ірина Іванівна, д.філол.н., професор, проректор з навчально-виховної роботи і міжнародних зв'язків, професор кафедри германської і фіно-угорської філології.

Мета навчальної дисципліни: дати сучасні поглиблені знання про сутність невербальних знаків комунікації, етапи розвитку невербальної семіотики в загальнофілологічному і загальнонауковому контекстах, удосконалити вміння та навички комунікативно-прагматичного аналізу й інтерпретації номінацій невербаліки, що сприятиме розбудові потенціалу ефективної професійної та наукової комунікації у аспірантів як викладачів вищої школи.

Попередні вимоги:

Аспірант повинен знати: основні поняття комунікативної лінгвістики і семіотики, основні розділи теоретичної граматики (функції мови, прагматика мовлення, аналіз дискурсу, невербальні компоненти комунікації) та основні поняття (вербальні / невербальні знаки, мовленнєвий акт, комунікативний намір, стратегії і тактики, дискурсивна поведінка), що висвітлюють діяльнісний аспект комунікативної взаємодії мовців.

Аспірант повинен вміти: застосовувати методики комунікативно-прагматичного аналізу до різних типів і видів усного і писемного дискурсу.

Змістові модулі:

еволюція невербальних досліджень, школи невербальних студій та ключові персоналії;

базові поняття невербальної семіотики, основні теорії, поняття соматикону; ключові проблеми в галузі невербальної семіотики та визначення шляхів їх мовознавчого вирішення;

категорії невербальних знаків і процеси невербального семіозису в дискурсі;
первинний і вторинний семіозис в дискурсивних практиках;
невербальні знаки дискурсу в комунікативному, когнітивно-дискурсивному і крос-культурному висвітленні;
номінативно-семіотичний аспект вивчення соматикону художніх і нехудожніх дискурсивних практиках.

Мова викладання: українська.

Місце у структурно-логічній схемі: ДВА.4.04.03 читається у п'ятому семестрі.

Термін вивчення: дисципліна вивчається на 2 році навчання за освітньо-науковим рівнем «доктор філософії» в обсязі 90 годин, у тому числі 30 годин аудиторних занять (20 год. – лекційні заняття, 10 год. – практичні заняття), 60 годин самостійної роботи.

Анотація навчальної дисципліни «Теоретична і експериментальна фонетика англійської мови: методи досліджень у галузі»

Анотація. Дисципліна «Теоретична і експериментальна фонетика англійської мови: методи досліджень у галузі» належить до переліку дисциплін вільного вибору аспіранта зі спеціальності «Філологія». Вона забезпечує професійний розвиток аспірантів у галузі іноземної філології і спрямована на формування їхньої наукової обізнаності стосовно історії становлення і розвитку фонетичних студій, основних теорій і ролі провідних вітчизняних і зарубіжних вчених у галузі фонетичних і фонологічних досліджень, сучасних методів об'єктивного аналізу звукового матеріалу, а також передбачає поглиблення вмінь комплексного аналізу функціонування та варіювання фонетичних засобів сегментного і надсегментного рівнів в англійській мові із застосуванням новітніх методик, методів і прийомів експериментально-фонетичного дослідження.

Кількість кредитів: 3

Викладач: Валігура Ольга Романівна, д.філол.н., професор, завідувач кафедри східної філології.

Мета навчальної дисципліни: дати сучасні поглиблені знання про концептуальний і термінологічний апарат фонетики і фонології, етапи розвитку фонетики і фонології в загальнофілологічному і загальнонауковому контекстах, спеціальні методи дослідження усної комунікації; удосконалити вміння та навички проведення лінгвістичного аналізу функціонування фонетичних засобів сегментного і надсегментного рівнів в мові та мовленні та виявлення специфіки їх взаємодії в актуалізації усного мовлення, що сприятиме розбудові потенціалу ефективної професійної та наукової комунікації у аспірантів як викладачів вищої школи.

Попередні вимоги:

Аспірант повинен знати: основні поняття фонетики і фонології, основні розділи теоретичної фонетики (напрями вивчення мовленнєвих звуків, принципи класифікації звуків, вчення про фонему, склад як фонетична і фонологічна одиниця, поняття і природа наголосу, просодія та інтонація) та основні поняття (британський тип вимови, американський стандарт і регіональні типи вимови), що висвітлюють територіальну та соціальну варіативність англійської вимови та її сучасні тенденції.

Аспірант повинен вміти: застосовувати методики об'єктивного фонетичного аналізу до різних типів і видів усного мовлення.

Змістові модулі:

галузі фонетики, сучасні методи і напрями експериментально-фонетичних досліджень;

визначення фонем у різних фонологічних школах, підходи до вивчення сутності фонем;

склад як фонологічна і фонетична одиниця, функції складу; теорії складотворення; інтонаційна система мови: визначення просодичних компонентів інтонації;

динамічна природа та ієрархічна організація ритмо-інтонаційного членування висловлення (тексту);
соціолінгвістичне визначення поняття орфоепічної норми англійської мови;
фоностилістика в аспекті функціонально-комунікативного дослідження мови;
національні стандарти англійської мови;
фонетика і фонологія на теренах когнітивної лінгвістики;
проблеми взаємодії мов і фонетичної інтерференції у контексті міжкультурної комунікації.

Мова викладання: українська.

Місце у структурно-логічній схемі: ДВА.4.04.04 читається у п'ятому семестрі.

Термін вивчення: дисципліна вивчається на 3 році навчання за освітньо-науковим рівнем «доктор філософії» в обсязі 90 годин, у тому числі 30 годин аудиторних занять (20 год. – лекційні заняття, 10 год. – практичні заняття), 60 годин самостійної роботи.

Анотація навчальної дисципліни «Текстотворення у розмаїтті жанрів: когнітивний і лінгвопрагматичний аспекти»

- **Анотація.** Дисципліна «Текстотворення у розмаїтті жанрів: когнітивний і лінгвопрагматичний аспекти» належить до переліку дисциплін вільного вибору аспіранта зі спеціальності «Філологія». Вона забезпечує професійний розвиток аспірантів у галузі іноземної філології і спрямована на формування їх наукової обізнаності стосовно критичного аналізу наукових здобутків досліджень з проблем художнього текстотворення у лінгвокогнітивному аспекті, ключових персоналій та шкіл вітчизняної та зарубіжної лінгвокогнітології та лінгвопрагматики текстотворення, володіння методологією й методами наукового дослідження художнього тексту в імплікаційному та експлікаційному аспектах семантики художнього тексту в ракурсі сучасних лінгвістичних парадигм, а також передбачає здатність до оптимальної організації раціонального творчого мислення (наукової творчості) у представленні концептуальної організації художнього тексту, здатність до обробки та критичного аналізу наукової літератури з досліджуваної проблеми.

Кількість кредитів: 3

Викладач: Кагановська О.М., д.філол.н., професор, завідувач кафедри іспанської та французької філології.

Мета навчальної дисципліни: дати знання загальних наукових категорій відносно методів концептуального аналізу художнього тексту, удосконалити вміння здійснювати обробку та критичний аналіз наукової літератури з досліджуваної проблеми, а також вміння до засвоєння загальних наукових категорій відносно методів концептуального аналізу художнього тексту;

Попередні вимоги:

Аспірант повинен знати: основні поняття та розділи лінгвокогнітології та лінгвопрагматики.

Аспірант повинен вміти: застосовувати методики лінгвокогнітивного та лінгвопрагматичного аналізів до текстів різних функціональних стилів на різних рівнях та етапах їх інтерпретації.

Змістові модулі:

Концептуально-семіотичний підхід у дослідженні семантики художнього тексту.

Іntenціональний аспект семантики художнього тексту в ракурсі дослідження текстових концептів.

Когнітивний аспект розгортання текстових концептів крізь призму семантики «можливих світів».

Семантико-когнітивний та композиційно-стилістичний аспекти дослідження текстових концептів художнього твору.

Наративний аспект дослідження текстових концепцій художнього твору.
Кореляція точок зору оповідача і персонажа у розгортанні текстових концептів.
Додатковий фокус як фактор розгортання текстових концептів.
Стилістично забарвлена лексика у розгортанні текстових концептів.
Морфологічний аспект розгортання текстових концептів.
Синтаксичний аспект розгортання текстових концептів.

Мова викладання: українська.

Місце у структурно-логічній схемі: ДВА.4.04.05 читається у п'ятому семестрі.

Термін вивчення: дисципліна вивчається на 3 році навчання за освітньо-науковим рівнем «доктор філософії» в обсязі 90 годин, у тому числі 30 годин аудиторних занять (20 год. – лекційні заняття, 10 год. – практичні заняття), 60 годин самостійної роботи.

Анотація навчальної дисципліни «Сучасні наратологічні студії у романістиці»

Анотація. Дисципліна «Сучасні наратологічні студії у романістиці» належить до переліку дисциплін вільного вибору аспіранта зі спеціальності «Філологія». Вона забезпечує професійний розвиток аспірантів у галузі іноземної філології і спрямована на формування їх наукової обізнаності стосовно критичного аналізу наукових здобутків досліджень з проблем наратології, ключових персоналій та шкіл вітчизняної та зарубіжної наратології, а також передбачає здатність обґрунтовувати концептуальні засади дослідження наративних стратегій художнього текстотворення, формулювати основні критерії визначення принципів і механізмів реалізації стрижневих наративних прийомів, технік і тактик у текстотвірній діяльності письменників-романістів, характеризувати інструментарій для наратологічного аналізу романських текстів різних жанрів, окреслювати алгоритм студіювання наративних принципів художнього текстотворення та розроблювати методику інтегрованого лінгвопоетологічного аналізу художнього дискурсу досліджуваних періодів, обґрунтовувати концептуальні засади дослідження наративних стратегій художнього текстотворення.

Кількість кредитів: 3

Викладач: Кагановська О.М., д.філол.н., професор, завідувач кафедри іспанської та французької філології.

Мета навчальної дисципліни: дати знання загальних наукових категорій відносно методів наратологічного аналізу художнього тексту, удосконалити вміння здійснювати обробку та критичний аналіз наукової літератури з досліджуваної проблеми, а також вміння до засвоєння загальних наукових категорій відносно методів наратологічного аналізу художнього тексту;

Попередні вимоги:

Аспірант повинен знати: основні поняття та розділи лінгвонаратології та когнітивної наратології.

Аспірант повинен вміти: застосовувати методики лінгвонаратологічного аналізу до текстів різних функціональних стилів на різних рівнях та етапах їх інтерпретації.

Змістові модулі:

Закономірності побудови дзеркальної оповідної реальності в художньому наративі.
Характерні властивості оповідної реальності прозового тексту з позицій наративно-поетологічного підходу.

Принципи організації художнього тексту в аспекті його текстотворення.

Наративні ресурси оповідних реальностей у художньому дискурсі.

Когнітивно-поетологічні особливості найбільш типових наративних конфігурацій і моделей прози досліджуваних епох.

Мова викладання: українська.

Місце у структурно-логічній схемі: ДВА.4.04.06 читається у п'ятому семестрі.

Термін вивчення: дисципліна вивчається на 3 році навчання за освітньо-науковим рівнем «доктор філософії» в обсязі 90 годин, у тому числі 30 годин аудиторних занять (20 год. – лекційні заняття, 10 год. – практичні заняття), 60 годин самостійної роботи.

Анотація навчальної дисципліни «Теоретична фонетика і фонологія німецької мови: методи досліджень у галузі»

Анотація. Дисципліна «Теоретична фонетика і фонологія німецької мови: методи дослідження в галузі» належить до переліку дисциплін вільного вибору аспіранта зі спеціальності «Філологія». Мета курсу полягає в розкритті та описі фонетичних характеристик звукового складу, супрасегментних одиниць, інтонації та фоностилістики сучасної німецької мови, наданні інформації про новітні теорії, студії та наукові розвідки з теоретичної фонетики і фонології. Курс спрямовано на висвітлення даних лінгвістичної фонетики і обмежується тією інформацією, яка може зацікавити аспірантів з точки зору теоретичного володіння предметом та практичного використання набутих знань під час інтерпретації будь-яких явищ, які реалізуються у підготовленому та спонтанному мовленні. Транскрипція орієнтована на позначки Міжнародної фонетичної асоціації (МФА).

Усі лекції будуються за свідомо структурованим планом. Кожна тема починається з рубрики «Ключові проблеми для обговорення та дискусії», що водночас є питаннями до семінарських занять. Матеріал лекцій системно висвітлює необхідні для аспірантів відомості про сучасний стан німецької вимовної норми та особливості її еволюції, про різні підходи до визначення поняття «фонема» з позицій провідних фонологічних шкіл, про фонометричні теорії складу, започатковані і розвинені західними науковцями, про нові правила правопису, прийняті в Німеччині з 2006 року, про модифікаційні процеси, словесний наголос і проблеми інтонації в усному мовленні.

Ступінь володіння зазначеними на лекціях проблемами перевіряється на семінарських заняттях, до яких аспіранти не лише виконують вправи з рубрики «Завдання і вправи» з підручника О. Steriopolo "Grundzüge der theoretischen Phonetik des Deutschen", але й перевіряють свої здібності самостійно сприймати і розуміти отриману з додатково прочитаної літератури інформацію, про що йдеться в третій частині завдань «Завдання і питання для самостійного контролю».

Кількість кредитів: 3

Викладач: Стеріополо Олена Іванівна, д.філ.н., професор, завідувач кафедри германської і фіно-угорської філології

Мета навчальної дисципліни: систематизація та поглиблення знань студентів у галузі фонемного складу мови, чергування звуків, складоутворення, словесного та фразового наголосу, мелодики німецької мови, а також зіставлення усіх звукових явищ із фонетичною системою рідної мови.

Попередні вимоги:

Аспірант повинен знати: етапи розвитку фонетики і фонології, історію появи і розвитку поняття "фонема", усі лінгвістичні школи і розрізнення суті їх учень, теорію оптимальності, сучасну структуру складу і їх розрізнення за початком і кінцем, модифікаційні процеси, компоненти інтонації, основи фізики, а саме, акустичну теорію мовлення.

Аспірант повинен вміти: творчо використовувати у навчальній, дослідницькій та викладацькій діяльності знання щодо артикуляторних і акустичних параметрів мовлення, грамотно проводити лінгвістичну інтерпретацію отриманим даним.

Змістові модулі:

1. Фонетика як наука. Співвідношення фонетики з мовознавством, її зв'язок з лінгвістичними науками – лексикологією, граматикою, стилістикою, і суміжними науками – акустикою, фізіологією, психологією. Теоретичне значення фонетики та її прикладне застосування.

Експериментально-фонетичні методи дослідження мовлення:

- метод прямого спостереження / кінестетичного, слухового, візуального;
- фізіологічний і акустичний методи;
- семантичний і дистрибутивний методи фонологічного аналізу.

2. Поняття літературної вимови і орфоепічної норми. Національні і регіональні варіанти вимови. Мова, мовлення, система, норма. Норма і рівень мовленнєвої культури. Функціонально-стилістичні відмінності німецької вимови. Соціальні і географічні варіанти німецької вимови.

3. Теорія та історія появи терміну «фонема». Визначення поняття фонем. Система фонем сучасної німецької мови. Фонема та її алофони. Голосні та їх диференційні ознаки. Функції якості і кількості. Надлишковість протиставлень німецьких голосних за тривалістю. Сильна та слабка позиції. Кореляції. Дистрибуція. Фонологічний аналіз німецьких приголосних. Московська і Ленінградська фонологічні школи.

4. Голосні та приголосні сучасної німецької мови. Класифікація німецьких голосних за диференційними ознаками. Голосні [A:], [E:], [≡], [ɔ]. Напівголосні. Німецькі дифтонги: висхідні, низхідні. Фонетичні дифтонги і трифтонги. Твердий приступ голосних. Класифікація приголосних та їх диференційні ознаки. Сильна позиція приголосних. Африкати. Фонема /r/ та її алофони. Приголосні [h], [X], [ɛ]. Складові приголосні. Придихові [p], [t], [k]. Порівняльні характеристики голосних та приголосних в німецькій, українській та російській мовах.

5. Позиційно-комбінаторні зміни звуків у підготовленому та спонтанному мовленні. Чинники модифікаційних процесів у мовленні. Позиційно-комбінаторні алофони фонем. Вплив наголосу. Редукція та її типи і ступені. Вплив оточення на комбінаторні варіанти фонем в межах складу, слова, фонетичного слова (ритмогрупи). Асиміляція, її типи та ступінь вияву. Акомодация, дисиміляція, гемінація. Закон кінця складу, чергування (живі і історичні), елізія, епентеза (вставка).

6. Словесний наголос. Поняття словесного наголосу, його види (силовий чи динамічний, музикальний, кількісний, якісний) і його ступені (головний, другорядний, ритмічний, нульовий). Акцентні структури слів в німецькій мові. Наголос у простих, похідних та складних словах. Правила визначення місця наголосу в німецькій мові. Функції словесного наголосу: організуюча, конститутивна, демаркативна, диференційна.

7. Склад. Визначення поняття складу. Найважливіші теорії складу: експіраторна, теорія мускульної напруги, теорія сонорності (звучності). Фонотактика: типи складів за їх початком (онсет), та кінцем (кода). Ядро складу. Метрична структура складу. Принципи складоподілу, морфологічний та фонетичний складоподіл. Правила складопод

8. Інтонація. Компоненти інтонації: мелодика, фразовий наголос та його ступені, інтенсивність, паузація, темп, ритм, тембр. Інтонаційні моделі. Функції фразового наголосу та його ступені. Правила встановлення фразових акцентів. Типи пауз та їх функції. Тема-рематичний поділ тексту. Роль інтонації в диференціації усних текстів.

9. Фоностилістика. Фоностилістичний аспект усного мовлення. Вторинна артикуляція. Сандхі (поєднання на межі слів). Стилістично вмотивована модифікація звуків у підготовленому і спонтанному мовленні. Стилістично забарвлені компоненти інтонації. Функціональні і фонетичні стилі в німецькій мові. Ритм та його роль у фоностилістиці.

10. Мова, мовлення, текст. Фонетичні характеристики тексту. Функції тексту. Сучасний аналіз усного мовлення. Комунікативно-прагматичні категорії тексту.

11. Експериментально-фонетичні методи дослідження усного мовлення: соматичні, електроакустичні. Особлива роль слухового аналізу усного мовлення.

Сонаграма, її роль та значення для лінгвіста-експериментатора. Типи сонаграм. Значення спектральних частот F1 - F2

Розпізнавання і характеристика F1 - F2 голосних

Розпізнавання і характеристика підсилення глухих приголосних.

Інтонограма та її характеристики.

Мова викладання: українська.

Місце у структурно-логічній схемі: ДВА.4.04.07 читається у п'ятому семестрі

Термін вивчення: дисципліна вивчається на 3 році навчання за освітньо-науковим рівнем «доктор філософії» в обсязі 90 годин, у тому числі 30 годин аудиторних занять (20 год. – лекційні заняття, 10 год. – практичні заняття), 60 годин самостійної роботи.

Анотація навчальної дисципліни «Лексична семантика германських мов у синхронії і діяхронії»

Анотація. Дисципліна «Лексична семантика германських мов у синхронії і діяхронії» належить до переліку дисциплін вільного вибору аспіранта. зі спеціальності «Філологія» і має об'єктом свого вивчення етіологічні властивості фразеологічного складу сучасних германських мов. Велика увага в курсі приділяється розкриттю закономірностей розвитку лексичної системи сучасних германських мов, зумовлених лінгвальними і екстралінгвальними чинниками.

Кількість кредитів: 3

Викладач: Гамзюк Микола Васильович, д. філол. н. професор, завідувач кафедри німецької філології факультету германської філології.

Мета навчальної дисципліни: на основі поглибленого і всебічного вивчення конкретних фактів встановити загальну характеристику сучасного стану лексичного складу германських мов, його особливості, структурні моделі лексичних одиниць, продуктивні типи і засоби словотвору в германських мовах, системний характер лексичних змін..

Попередні вимоги:

Аспірант повинен знати: закономірності і тенденції розвитку лексико-семантичної і фразеологічної систем певної сучасної германської мови, обумовлені лінгвальними і екстралінгвальними причинами; основні методи дослідження лексичного складу мови, висвітлені в монографіях, періодичних виданнях і дисертаціях останнього часу; загальну характеристику сучасного стану лексичного складу німецької мови, його особливості, структурні моделі лексичних одиниць, продуктивні типи і засоби словотвору в сучасних германських мовах, системний характер семантичних змін і закономірності, що зумовлюють її своєрідність.

Аспірант повинен вміти: робити самостійні висновки зі спостережень над фактичним мовним матеріалом; аналізувати конкретний мовний матеріал і пояснити найбільш важливі і типові явища в семантиці лексичних одиниць сучасної германської мови; реферувати наукову літературу, проводити лексичний аналіз тексту; аналізувати різні типи словників (тлумачний, синонімічний, етимологічний тощо).

Змістові модулі:

Лексика германських мов за походженням.

Власне германська лексика.

Словотвірні моделі. Продуктивні, малопродуктивні, непродуктивні словотвірні моделі.

Лексичні запозичення з інших мов.

Загальноновживані слова.

Професійна, діалектна, розмовна лексика. Терміни.

Застарілі й нові слова.

Активна і пасивна лексика

Мова викладання: українська.

Місце у структурно-логічній схемі: ДВА.4.04.08 читається у п'ятому семестрі.

Термін вивчення: дисципліна вивчається на 3 році навчання за освітньо-науковим рівнем «доктор філософії» в обсязі 90 годин, у тому числі 30 годин аудиторних занять (20 год. – лекційні заняття, 10 год. – практичні заняття), 60 годин самостійної роботи.

Анотація навчальної дисципліни «Тенденції розвитку фразеологічної системи в германських мовах»

Анотація. Дисципліна «Тенденції розвитку фразеологічної системи в германських мовах» належить до переліку дисциплін вільного вибору аспіранта. зі спеціальності «Філологія» і має об'єктом свого вивчення етіологічні властивості фразеологічного складу сучасних германських мов. Велика увага в курсі приділяється розкриттю закономірностей розвитку фразеологічної системи сучасних германських мов, провідних тенденцій фразеологічної емотивності, зумовлених лінгвальними і екстралінгвальними чинниками.

Кількість кредитів: 3

Викладач: Гамзюк Микола Васильович, д. філол. н. професор, завідувач кафедри німецької філології факультету германської філології.

Мета навчальної дисципліни: на основі поглибленого і всебічного вивчення конкретних фактів встановити загальну характеристику сучасного стану фразеологічного складу германських мов, його особливості, структурні моделі фразеологізмів, продуктивні типи і засоби емотивного фразотвору в сучасних германських мовах, системний характер фразеології і закономірності, що зумовлюють її своєрідність.

Попередні вимоги:

Аспірант повинен знати: закономірності і тенденції розвитку лексико-семантичної і фразеологічної систем сучасної германської мови, обумовлені лінгвальними і екстралінгвальними причинами; основні методи дослідження фразеологічного складу мови, висвітлені в монографіях, періодичних виданнях і дисертаціях останнього часу; загальну характеристику сучасного стану фразеологічного складу германських мов, його особливості, структурні моделі фразеологічних одиниць, продуктивні типи і засоби фразотвору в сучасних германських мовах, системний характер емотивності і закономірності, що обумовлюють її своєрідність на основі поглибленого і всебічного вивчення мовних фактів.

Аспірант повинен вміти: робити самостійні висновки зі спостережень над фактичним мовним матеріалом; аналізувати конкретний мовний матеріал і пояснити найбільш важливі і типові явища в семантиці фразеологічних одиниць сучасної германської мови; реферувати наукову літературу, проводити фразеологічний аналіз тексту; аналізувати різні типи словників (тлумачний, синонімічний, фразеологічний тощо).

Змістові модулі:

Фразеологічні одиниці і мова (основні проблеми та аспекти вивчення).

Фразеологічні одиниці та мовна картина світу.

Фразеологічні одиниці та оцінка.

Фразеологічне значення. Емотивні смисли в семній структурі фразеологічних одиниць.

Місце емотивного компонента в семантичній структурі фразеологізму.

Мова викладання: українська.

Місце у структурно-логічній схемі: ДВА.4.04.09 читається у п'ятому семестрі.

Термін вивчення: дисципліна вивчається на 3 році навчання за освітньо-науковим рівнем «доктор філософії» в обсязі 90 годин, у тому числі 30 годин аудиторних занять (20 год. – лекційні заняття, 10 год. – практичні заняття), 60 годин самостійної роботи.

Анотація навчальної дисципліни «Сучасні синтаксичні теорії в германському мовознавстві»

Анотація. Дисципліна «Сучасні синтаксичні теорії в германському мовознавстві» належить до переліку дисциплін вільного вибору аспіранта зі спеціальності «Філологія». Вона забезпечує особистісний і професійний розвиток аспіранта та спрямована на формування ефективного дослідника і викладача вищої школи, здатного до передачі знань із сучасних граматичних студій, а також здатного самостійно проводити аналіз синтаксичних явищ за допомогою методів і прийомів відомих граматичних теорій. У центрі уваги курсу знаходяться наукові доробки вітчизняних і зарубіжних граматистів, пов'язані з дослідженням природи граматичних одиниць у синхронії і діахронії. Особлива увага приділяється аналізу функціональній, генеративній і когнітивній граматиці.

Кількість кредитів: 3

Викладач: Долгополова Лілія Анатоліївна, д. філол. н., професор, завідувач кафедри німецької філології та перекладу і прикладної лінгвістики

Мета навчальної дисципліни: дати сучасні знання про сутність сучасних досліджень граматичної побудови мови, поглибити знання про методи і прийоми аналізу синтаксичних одиниць, механізмів граматичних змін.

Попередні вимоги:

Аспірант повинен знати: традиційну термінологічну номенклатуру граматики; традиційну інтерпретацію побудови простого і складного речення.

Аспірант повинен вміти: аналізувати синтаксичні одиниці; виокремлювати складові синтаксичних одиниць; встановлювати і визначати синтаксичні зв'язки і значення.

Змістові модулі:

поняття про синтаксичні одиниці у сучасних синтаксичних теоріях;

методи і прийоми граматики залежностей;

методи і прийоми граматики безпосередніх складників;

генеративна граMATика: етапи розвитку;

методи і прийоми теорії принципів і параметрів;

основні положення граматики конструкцій;

методи і прийоми функціональної граматики.

Мова викладання: українська.

Місце у структурно-логічній схемі: ДВА.4.04.10 читається у п'ятому семестрі.

Термін вивчення: дисципліна вивчається на 3 році навчання за освітньо-науковим рівнем «доктор філософії» в обсязі 90 годин, у тому числі 30 годин аудиторних занять (20 год. – лекційні заняття, 10 год. – практичні заняття), 60 годин самостійної роботи.

Анотація навчальної дисципліни «Функціонально-комунікативна граMATика російської мови: теорія і практика»

Анотація. Дисципліна «Функціонально-комунікативна граMATика російської мови: теорія і практика» належить до переліку дисциплін вільного вибору аспіранта зі спеціальності «Філологія». Вона забезпечує розширення і поглиблення як теоретичних знань аспіранта, так і формування практичних навичок застосування цих знань при вивченні функціональних і комунікативних особливостей мовного матеріалу. Синтезуються дані щодо функціональних властивостей різнорівневих

мовних одиниць, що виражають різноманітні смислові відношення. Особливу увагу приділено інтерпретації функціональних особливостей мовних засобів вираження смислових стосунків в концепції О.В. Бондарка, М.В. Всеволодової, Г.О. Золотової, І.І. Степанченка та ін.

Кількість кредитів: 3

Викладач: Синиця Ірина Анатоліївна, д.філол.н., ст.наук.сп., професор кафедри української філології та славістики

Мета навчальної дисципліни: дати сучасні знання про функціональні та комунікативні властивості російської мови, поглибити та розширити знання про можливості використання різнорівневих мовних засобів для вираження різноманітних смислових відтінків та їх інтерпретацію представниками різних лінгвістичних шкіл.

Попередні вимоги:

Аспірант повинен знати: етапи еволюції, основні напрями та сучасний стан розвитку функціонально-комунікативної граматики російської мови, про роль провідних вітчизняних і зарубіжних дослідників та наукових шкіл у розбудові теоретичного підґрунтя функціонально-комунікативного опису російської мови, визначати їх місце у формуванні сучасних підходів функціоналізму.

Аспірант повинен вміти: науково обґрунтовано застосовувати базові функціонально-семантичні категорії у власних дослідженнях та критично оцінювати їх вживання у науковій літературі, аналізувати мовні явища різних рівнів з позицій функціонально-комунікативного підходу.

Змістові модулі:

поняття про принципи традиційної та функціональної граматики;

розвиток функціонального напрямку в лінгвістичній школі О.В. Бондарка;

теорія функціонально-семантичного поля та її базові категорії;

структура функціонально-семантичного поля та системний характер організації;

принципи функціоналізму в комунікативній граматиці Г.О.Золотової та її учнів;

функціонально-комунікативна граMATика М.В. Всеволодової та її послідовників;

функціоналізм як базовий принцип лінгвістики в інтерпретації І.І. Степанченка.

Мова викладання: російська.

Місце у структурно-логічній схемі: ДВА.4.04.11 читається у п'ятому семестрі.

Термін вивчення: дисципліна вивчається на 3 році навчання за освітньо-науковим рівнем «доктор філософії» в обсязі 90 годин, у тому числі 30 годин аудиторних занять (20 год. – лекційні заняття, 10 год. – практичні заняття), 60 годин самостійної роботи.

Анотація навчальної дисципліни «Ареальні студії східних мов»

Анотація. Дисципліна «Ареальні студії східних мов» належить до переліку дисциплін вільного вибору аспіранта зі спеціальності «Філологія». Вона забезпечує професійний розвиток аспіранта та спрямована на формування ефективного дослідника, здатного до планування та проведення наукового філологічного дослідження в галузі сходознавства. Аналізуються наукові філологічні концепції та результати досліджень у галузі ареальних студій. Особлива увага приділяється аналізу наукової філологічної термінології.

Кількість кредитів: 3

Викладач: Кшановський Олег Чеславович, докт. філол. наук, професор.

Мета навчальної дисципліни: дати сучасні знання про наукові концепції та результати досліджень у галузі ареальних студій.

Попередні вимоги:

Аспірант повинен знати: наукові теорії та наукові результати досліджень у галузі ареальних студій.

Аспірант повинен вміти: використовувати наукові теорії та наукові результати у

власних сходознавчих ареальних студіях.

Змістові модулі:

Проблематика близькосхідних ареальних студій;

Проблематика далекосхідних ареальних студій.

Мова викладання: українська.

Місце у структурно-логічній схемі: ДВА.4.04.12 читається у п'ятому семестрі.

Термін вивчення: дисципліна вивчається на 3 році навчання за освітньо-науковим рівнем «доктор філософії» в обсязі 92 годин, у тому числі 32 годин аудиторних занять (20 год. – лекційні заняття, 10 год. – практичні заняття, 2 години – консультація), 60 годин самостійної роботи.

Анотація навчальної дисципліни «Грамати́чні категорії у східних мовах»

Анотація. Дисципліна «Грамати́чні категорії у східних мовах» належить до переліку дисциплін вільного вибору аспіранта зі спеціальності «Філологія». Вона забезпечує професійний розвиток аспіранта та спрямована на формування ефективного дослідника, здатного до планування та проведення наукового філологічного дослідження в галузі сходознавства. Аналізуються грамати́чні категорії у східних мовах. Особлива увага приділяється аналізу наукової філологічної термінології.

Кількість кредитів: 3

Викладач: Кшановський Олег Чеславович, докт. філол. наук, професор.

Мета навчальної дисципліни: дати сучасні знання про результати досліджень лінгвістичних категорій у східних мовах.

Попередні вимоги:

Аспірант повинен знати: результати досліджень лінгвістичних категорій у східних мовах.

Аспірант повинен вміти: використовувати у власних студіях результати досліджень лінгвістичних категорій у східних мовах.

Змістовні модулі:

фонетичні категорії у східних мовах;

лексичні категорії у східних мовах;

морфологічні категорії у східних мовах;

синтаксичні категорії у східних мовах.

Мова викладання: українська.

Місце у структурно-логічній схемі: ДВА.4.04.13 читається у п'ятому семестрі.

Термін вивчення: дисципліна вивчається на 3 році навчання за освітньо-науковим рівнем «доктор філософії» в обсязі 92 годин, у тому числі 32 годин аудиторних занять (20 год. – лекційні заняття, 10 год. – практичні заняття, 2 години – консультація), 60 годин самостійної роботи.

Анотація навчальної дисципліни

«Характерологічна, функціональна та аспектна типологія»

Анотація. Дисципліна «Характерологічна, функціональна та аспектна типологія» належить до переліку дисциплін вільного вибору аспіранта зі спеціальності «Філологія». Вона забезпечує особистісний і професійний розвиток аспіранта та спрямована на формування професійного філолога та ефективного викладача вищої школи, здатного до проведення генетичного, ареального, типологічного та інших видів аналізу. Розглядаються різноманітні підходи до дискусійних проблем сучасної компаративістики. Особлива увага приділяється сучасним інтерпретаціям не розв'язаних раніше дискусійних питань порівняльно-історичного й типологічного

мовознавства, що дає можливість визначення та вирішення в практичному і теоретичному аспектах ключових проблем цієї галузі філологічних досліджень.

Кількість кредитів: 3

Викладач: Денисова Світлана Павлівна, д.філол.н., професор, професор кафедри німецької філології та перекладу і прикладної лінгвістики.

Мета навчальної дисципліни: дати методологічне підґрунтя для інтерпретації в контексті оновлених лінгвістичних знань дискусійних проблем сучасної компаративістики на тлі подальшого розвитку порівняльно-історичної парадигми.

Попередні вимоги:

Аспірант повинен знати: методологічні засади та ключові проблеми сучасної лінгвістичної компаративістики та висувати гіпотези їх вирішення, провідні теоретичні положення українського та світового порівняльно-історичного та типологічного мовознавства щодо генеалогічних, типологічних та функціональних класифікацій мов та відповідні методи їх дослідження.

Аспірант повинен уміти: оперувати термінологічним апаратом сучасної лінгвістичної компаративістики в практичному і теоретичному аспектах для визначення та вирішення ключових проблем цієї галузі філологічних досліджень, проводити різноманітні види аналізу, необхідного для порівняльно-історичного та типологічного аналізу мов у контексті сучасних лінгвістичних, соціологічних, культурологічних, антропологічних, біологічних тощо знань.

Змістові модулі:

об'єкт, предмет, методи лінгвістичної компаративістики;

сучасні інтерпретації лінгвогенезу; принципи реконструкції прамовних станів; діахронічна (еволюційна) типологія; спрямованість мовних змін; дрейф мови (Е. Сепір);

мови світу та мовні ареали;

холістична (цільносистемна) і аспектна типологія;

концепція «характерології» мов (Ст. Матезіус, Ст. Скалічка, та ін);

структурна типологія (М. Трубецької, Р. Якобсон, Дж. Грінберг, Дж. Никольс);

статична / динамічна типологія (А. О. Кібрік);

типологічні імплікації (Дж. Грінберг);

контенсивна типологія (Г. А. Клімов); семантичні та прагматичні пояснення (Т. Гівон, У. Фолі, Б. Комрі, Е. Кинэн, П. Хоппер, С. Томпсон, Дж. Байбі та ін);

соціолінгвістична / функціональна типологія мов (У. Стюарт, Ч. Фергюсон, М.М.

Гухман, К.Б. Нікольський, Ю.Д. Дешерієв, Р.В. Степанов).

Мова викладання: українська.

Місце у структурно-логічній схемі: ДВА.4.04.14 читається у п'ятому семестрі.

Термін вивчення: дисципліна вивчається на 3 році навчання за освітньо-науковим рівнем «доктор філософії» в обсязі 90 годин, у тому числі 30 годин аудиторних занять (20 год. – лекційні заняття, 10 год. – практичні заняття), 90 годин самостійної роботи.

Анотація навчальної дисципліни «Корпусна лінгвістика та лексикографія»

Анотація. Дисципліна «Корпусна лінгвістика та лексикографія» належить до переліку дисциплін вільного вибору аспіранта зі спеціальності «Філологія». Вона забезпечує особистісний і професійний розвиток аспіранта та спрямована на формування ефективного прикладного лінгвіста, здатного до розв'язання практичних завдань у галузі автоматичного опрацювання тексту. Аналізуються підходи та інструментарій укладання корпусів текстів і на їх базі корпусних словників. Особлива увага приділяється аналізу підходів виконання лінгвістичних корпусних досліджень.

Кількість кредитів: 4

Викладач: Шведова М.О., доц.

Мета навчальної дисципліни: дати сучасні знання про корпуси текстів як джерело даних для укладання словників різних типів, поглибити знання в галузі автоматичного аналізу тексту й лексикографії.

Попередні вимоги:

Аспірант повинен знати: основи структурної лінгвістики, автоматичного аналізу текстів і комп'ютерної лексикографії, статистичні закономірності функціонування мовних одиниць в автентичному тексті, володіти культурою та етикою фахового спілкування й використання інформації, що отримується в інтернет мережі.

Аспірант повинен вміти: творчо використовувати у навчальній, дослідницькій та викладацькій діяльності знання щодо закономірностей функціонування мовних одиниць в автентичному тексті, працювати з корпус-менеджерами, оцінити адекватність отриманих статистичних і лінгвістичних даних, логічно і послідовно представити результати власного дослідження.

Змістові модулі:

організація корпусного дослідження в лінгвістиці;

корпусні дослідження різних рівнів мови;

планування корпусу;

модель анотування корпусних даних;

використання корпусів текстів у лексикографії;

типологія корпусних словників.

Мова викладання: українська.

Місце у структурно-логічній схемі: ДВА.4.04.15 читається у п'ятому семестрі.

Термін вивчення: дисципліна вивчається на 3 році навчання за освітньо-науковим рівнем «доктор філософії» в обсязі 90 годин, у тому числі 30 годин аудиторних занять (20 год. – лекційні заняття, 10 год. – практичні заняття), 60 годин самостійної роботи.

Анотація навчальної дисципліни «Системи статистичного аналізу лінгвістичних даних»

Анотація. Дисципліна «Системи статистичного аналізу лінгвістичних даних» належить до переліку дисциплін вільного вибору аспіранта зі спеціальності «Філологія». Вона забезпечує особистісний і професійний розвиток аспіранта та спрямована на формування ефективного фахівця, здатного оволодіти методологією використання систем статистичного аналізу лінгвістичних даних та фахівця, що вміє формувати дані і проводити аналіз закономірностей при проведенні лінгвістичних досліджень. Дисципліна передбачає активне використання сучасних інформаційно-комп'ютерних засобів обробки даних, таких як Microsoft Excel, Statistica, SPSS, “хмарні технології”, та інші програми спеціального призначення.

Кількість кредитів: 3.

Викладач: Бесклінська Олена Петрівна кандидат фізико-математичних наук, доцент кафедри методики викладання іноземних мов й інформаційно-комунікаційних технологій.

Мета навчальної дисципліни: полягає в ознайомленні аспірантів з основними поняттями та інструментами математичної статистики, з організацією статистичного експерименту; озброїти їх знаннями основних методів та прийомів статистичного аналізу мовного матеріалу; сформувати у них основи математичного мислення. Вивчення дисципліни передбачає використання технологій TextMining (це набір технологій і методів, призначених для добування інформації з текстів). Основна мета – дати аналітику можливість працювати з великими обсягами вихідних даних за рахунок автоматизації процесу видобутку потрібної інформації.

Попередні вимоги:

Аспірант повинен знати: основи теорії ймовірностей та математичної статистики, автоматичного аналізу текстів і статистичні закономірності функціонування мовних одиниць, понятійно-термінологічний апарат, володіти культурою та етикою фахового спілкування й використання інформації, що отримується в Інтернет мережі.

Аспірант повинен вміти: творчо використовувати дані досліджень у практичній діяльності, вибирати адекватні методи дослідження й застосовувати їх для вивчення лінгвістичних явищ, розробляти програму дослідження згідно з методологічними й методичними підходами, визначати гіпотезу, мету й завдання дослідження, здійснювати кількісну й якісну обробку результатів дослідження, аналізувати, систематизувати й узагальнювати результати вивчення лінгвістичних явищ.

Змістові модулі:

передумови організації статистичного дослідження;

огляд систем статистичного аналізу лінгвістичних даних;

огляд комп'ютерно-лінгвістичних методів обробки природномовних текстів; технології TextMining;

практика лінгвостатистичних досліджень з використанням систем статистичного аналізу лінгвістичних даних.

Мова викладання: українська.

Місце у структурно-логічній схемі: ДВА.4.04.16 читається у п'ятому семестрі.

Термін вивчення: дисципліна вивчається на 3 році навчання за освітньо-науковим рівнем «доктор філософії» в обсязі 90 годин, у тому числі 24 годин аудиторних занять (20 год. – лекційні заняття, 10 год. – практичні заняття), 60 годин самостійної роботи.

Анотація навчальної дисципліни «Проблеми зіставної семантики»

Анотація. Дисципліна «Проблеми зіставної семантики» належить до переліку дисциплін вільного вибору аспіранта зі спеціальності «Філологія». Вона забезпечує професійний розвиток аспіранта та спрямована на формування ефективного викладача-філолога вищої школи, здатного до виокремлення і формулювання ключових проблем зіставного мовознавства та визначення шляхів їх мовознавчого вирішення, а також до проведення різноаспектних зіставних досліджень мов. Аналізуються загальні питання зіставного мовознавства (історія, типологічна класифікація мов, методика зіставного мовознавства). Особлива увага приділяється аспектам зіставлення фонетико-фонологічної, дериватологічної, морфологічної, синтаксичної, лексико-фразеологічної систем різних мов, а також функціонування мовних одиниць у текстах і різних мовленнєвих жанрах.

Кількість кредитів: 3.

Викладач: Мінчак Галина Богданівна, канд. філол. наук, доцент кафедри української філології та славістики.

Мета навчальної дисципліни: дати сучасні знання про сутність контрастивної лінгвістики як різновиду «чистої» і прикладної лінгвістики.

Попередні вимоги:

Аспірант повинен знати: знати історію зіставного мовознавства, внесок вітчизняних і зарубіжних учених у його розвиток; концептуальний і термінологічний апарат зіставної лінгвістики; типологічну класифікацію мов; методику зіставного мовознавства; особливості фонетико-фонологічної, дериватологічної, морфологічної, синтаксичної, лексико-фразеологічної систем різних мов.

Аспірант повинен вміти: виявляти подібності і відмінності між мовами, збіг і розбіжності у використанні мовних засобів; встановлювати особливості кожної із зіставляваних мов, які залишилися непоміченими при внутрішньому їхньому вивченні; досліджувати характерні для зіставляваних мов тенденції; визначати міжмовні відповідники і лакуни; розкривати причини подібностей і відмінностей на всіх мовних рівнях зіставляваних мов; коректно послуговуватися зіставним методом мовознавства в наукових дослідженнях.

Змістові модулі:

загальні питання зіставного мовознавства;

зіставна фонетика і фонологія;
зіставна дериватологія і граматики;
зіставна лексикологія і фразеологія.

Мова викладання: українська.

Місце у структурно-логічній схемі: ДВА.4.04.17 читається у п'ятому семестрі.

Термін вивчення: дисципліна вивчається на 3 році навчання за освітньо-науковим рівнем «доктор філософії» в обсязі 90 годин, у тому числі 30 годин аудиторних занять (20 год. – лекційні заняття, 10 год. – практичні заняття), 60 годин самостійної роботи.

Анотація навчальної дисципліни «Українська мова в історичному висвітленні»

Анотація. Дисципліна «Українська мова в історичному висвітленні» належить до переліку дисциплін вільного вибору аспіранта зі спеціальності «Філологія». Вона забезпечує особистісний і професійний розвиток аспіранта та спрямована на формування ефективного викладача вищої школи і науковця, здатного критично аналізувати наукові концепції походження української мови, критерії періодизації її становлення, місця серед інших слов'янських, розбудови, сучасного стану та перспектив розвитку. Аналізуються ключові проблеми історичної граматики, історії української літературної мови, етапи вироблення й удосконалення правописних, граматичних і лексичних норм у різні періоди її розвитку. Особлива увага приділяється формуванню навичок лінгвістичного аналізу різностильових текстів Х-XXI ст.

Кількість кредитів: 3.

Викладач: Валюх Зоя Орестівна, д.філол.н., професор, завідувач кафедри української філології та славістики; Лиса Галина Іванівна, к.філол.н., доцент кафедри української філології та славістики

Мета навчальної дисципліни: розкриття загальних процесів розвитку, вдосконалення, збагачення української літературної мови, її структури, вироблення її стилів, фонетичних, граматичних, лексичних та правописних норм протягом усього історичного існування, що забезпечить знання не лише процесів, які відбувалися в українській мові на різних етапах її історії, а й усвідомлення загальних законів розвитку мови, місця української мови в загальноєвропейському мовному контексті.

Попередні вимоги:

Аспірант повинен знати: еволюцію та сучасний стан концепцій походження української мови, періодизації її становлення і розвитку, роль провідних вітчизняних і зарубіжних дослідників у галузі історії мови, суть ключових проблем сучасної науки про історію української мови, етапи еволюції, основні напрями та сучасний стан розвитку української мови, суть ключових проблем нормування української мови на різних етапах її функціонування.

Аспірант повинен вміти: оперувати концептуальним і термінологічним апаратом історичної граматики, історії літературної мови з погляду традиційних і новітніх підходів для розв'язання ключових проблем цих галузей філологічних досліджень; проводити детальний лінгвістичний аналіз текстів пам'яток з погляду реалізації в них основних рис української мови на різних мовних рівнях.

Змістові модулі:

Синхронія і діахронія в мові.

Місце української мови серед інших слов'янських мов, типологічні риси української мови.

Основні джерела вивчення історії української мови.

Походження української мови, походження писемності в східних слов'ян.
Періодизація історії української мови; критерії періодизації історії української літературної мови.

Формування фонетичної системи української мови.
Формування граматичної системи.
Розвиток лексичної системи.
Мовна ситуація в Київській Русі XI-XIII ст.
Слов'яноноруська і руська проста мови, їхні функції.
Занепад слов'яноноруської і простої книжної української літературної мови з кінця XVII ст.
Формування української літературної мови на народній основі.
Становлення нової української літературної мови.
Доба нової державності української мови. Соціолінгвістична ситуація в сучасній Україні.

Мова викладання: українська.

Місце у структурно-логічній схемі: ДВА.4.04.18 читається у п'ятому семестрі..

Термін вивчення: дисципліна вивчається на 3 році навчання за освітньо-науковим рівнем «доктор філософії» в обсязі 150 годин, у тому числі 30 годин аудиторних занять (20 год. – лекційні заняття, 10 год. – практичні заняття), 120 годин самостійної роботи.

Анотація навчальної дисципліни

«Сучасна дериватологія: спектр досліджень»

Анотація. Дисципліна «Сучасна дериватологія: спектр досліджень» належить до переліку дисциплін вільного вибору аспіранта зі спеціальності «Філологія». Вона поглиблює базові теоретичні знання аспірантів про словотвірну систему української мови, дає змогу систематизувати словотвірні одиниці на нових концептуальних засадах, вивчити суфіксальну та префіксальну підсистеми української літературної мови в статичній й динамічній, з'ясувати особливості формування форманто центрального та основоцентричного аспектів дослідження словотвору, його системності; сприяє окресленню шляхів подальшого розвитку вчення про словотвір, які можуть стати поштовхом до активізації досліджень у цій галузі мовознавства. Особлива увага приділяється розширенню уявлення аспірантів про комплексні системотвірні одиниці, що дають змогу описати словотвірні системи різних мов на якісно вищому ступені їхнього аналізу.

Кількість кредитів: 3

Викладач: Валюх Зоя Орестівна, д.філол.н., професор, завідувач кафедри української філології та славістики факультету слов'янської філології.

Мета навчальної дисципліни: дати сучасні знання про українську дериватологію, висвітлити теоретичні досягнення дериватології та окреслити її перспективи.

Попередні вимоги:

Аспірант повинен знати: суть ключових проблем дериватології в її сучасному та історичному аспектах, основні напрями їх розгляду й вирішення, аспекти вивчення словотвору, формування нових поглядів на відомі проблеми; концептуальний і термінологічний апарат сучасної дериватології, сукупність прийомів і методик дослідження словотвірних процесів та їхніх наслідків; системний характер словотвірної будови мови, формантоорієнтовані та основоорієнтовані системотвірні словотвірні одиниці.

Аспірант повинен вміти: демонструвати знання про етапи еволюції, основні напрями та сучасний стан розвитку дериватології, її здобутки і перспективи; залучати свідчення суміжних галузей знань про мову; оперувати концептуальним і термінологічним апаратом сучасної науки про словотвір, її засадничими положеннями та основними принципами з урахуванням специфіки вітчизняних і зарубіжних дериватологічних шкіл; виокремлювати і розрізняти різнотипні прості й комплексні дериваційні одиниці і категорії, окреслювати їхнє функціональне навантаження.

Змістові модулі:

ключові проблеми дериватології в її сучасному та історичному аспектах;
форманто центричний і осново центричний аспекти дослідження словотвору в сучасній лінгвістиці;
формантоорієнтовані та основоорієнтовані системотвірні словотвірні одиниці;
функції простих і комплексних словотвірних одиниць.

Мова викладання: українська.

Місце у структурно-логічній схемі: ДВА.4.04.19 читається у п'ятому семестрі.

Термін вивчення: дисципліна вивчається на 3 році навчання за освітньо-науковим рівнем «доктор філософії» в обсязі 90 годин, у тому числі 30 годин аудиторних занять (20 год. – лекційні заняття, 10 год. – практичні заняття), 60 годин самостійної роботи.

Анотація навчальної дисципліни «Фахові мови у перекладознавстві. Термінологія як об'єкт перекладознавства»

Анотація. Дисципліна «Фахові мови у перекладознавстві. Термінологія як об'єкт перекладознавства» належить до переліку дисциплін вільного вибору аспіранта зі спеціальності «Філологія». Вона забезпечує особистісний і професійний розвиток аспіранта та спрямована на формування ефективного дослідника і викладача вищої школи, здатного до здобуття і продукування знань із сучасних проблем перекладознавства, а також самостійно проводити аналіз труднощів перекладу термінології різних фахових мов. У центрі уваги курсу перебувають наукові доробки вітчизняних і зарубіжних лексикологів і граматистів, пов'язані з дослідженням природи спеціальних мов і термінологічної системи та їх трансформацій у перекладі. Особливу увагу приділено аналізу побудови термінологічної номенклатури і засобів її відтворення у цільовій мові.

Кількість кредитів: 3

Викладач: Долгополова Лілія Анатоліївна, д. філол. н., професор, завідувач кафедри німецької філології та перекладу і прикладної лінгвістики

Мета навчальної дисципліни: дати сучасні знання про сутність та зміст досліджень фахових мов, поглибити знання про методи і прийоми аналізу труднощів перекладу термінів, перекладацькі стратегії і тактики їх відтворення.

Попередні вимоги:

Аспірант повинен знати: традиційну термінологічну номенклатуру перекладознавства; загальноприйняті способи інтерпретації соціальної стратифікації лексичного складу вихідної і цільової мов; засоби перекладу термінів.

Аспірант повинен вміти: аналізувати фахову мову з позицій перекладу; встановлювати і визначати вид фахової мови; відбирати відповідні засоби перекладу термінів.

Змістові модулі:

поняття про фахову мову і термінологію у сучасних лінгвістичних студіях;
шляхи побудови термінологічної системи у вихідній мові;
шляхи побудови термінологічної системи у цільовій мові;
різновиди сучасних фахових мов;
методологія перекладу термінів.

Мова викладання: українська.

Місце у структурно-логічній схемі: ДВА.4.04.20 читається у п'ятому семестрі.

Термін вивчення: дисципліна вивчається на 3 році навчання за освітньо-науковим рівнем «доктор філософії» в обсязі 90 годин, у тому числі 30 годин аудиторних занять (20 год. – лекційні заняття, 10 год. – практичні заняття), 60 годин самостійної роботи.

Анотація навчальної дисципліни «Соціокультурні аспекти художнього перекладу»

Анотація. Дисципліна «Соціокультурні аспекти художнього перекладу» належить до переліку дисциплін вільного вибору аспіранта зі спеціальності «Філологія». Вона забезпечує особистісний і професійний розвиток аспіранта та спрямована на формування ефективного науковця, дослідника складних проблем теорії, практики та методології перекладу художніх творів, які вимагають глибокого розуміння не лише мовних явищ у конкретній парі мов, не лише розуміння механізмів перевираження мовою перекладу усієї повноти смислів, закладених у твір автором через творче використання мовного потенціалу, що й робить даний твір унікальним, а відтак і надзвичайно складним для художнього трансферу в інше середовище, а й тих історичних, соціальних та культурних аспектів, які в комплексі утворюють художню картину світу першотвору і опираються перекладу.

Кількість кредитів: 3

Викладач: Некряч Тетяна Євгенівна, доцент, кандидат філологічних наук, доцент кафедри теорії та практики перекладу з англійської мови Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Мета навчальної дисципліни: Ознайомити аспірантів з впливовістю і важливістю тих соціокультурних аспектів художнього першоджерела, які складають основу не лише авторської картини світу, а й відображують суттєві характеристики чужого соціуму, без розуміння яких неможливе створення перекладеного тексту, який був би рівноцінний оригіналу і міг би увійти до літературної скарбниці культури-приймача. Цей процес вимагає від перекладача і від перекладознавця глибокого розуміння широкого соціокультурного контексту.

Попередні вимоги:

Аспірант повинен знати: основні положення теорії перекладу, базові стратегії й тактики перекладу текстів різних жанрів, суттєві факти стосовно історії та культури країни, у якій створено оригінальний твір, про автора цього твору і його творче кредо, про країну, у якій відбувається дія твору.

Аспірант повинен вміти: орієнтуватися у всіх мовних тонкощах мови оригіналу – ідіомах, функціональних різновидах, прив'язаних до певної комунікативної сфери з характерним для неї репертуаром тем, стилістичних обмежень і вимог; продуктивно володіти усіма функціонально-стилістичними регістрами рідної мови; розпізнавати перекладацькі тактики, ужиті професійними перекладачами та ефективно застосовувати їх у власній практиці для обґрунтованої оцінки якості перекладів, чужих і своїх; активно користуватися усіма наявними словниками та енциклопедіями.

Змістові модулі:

Передумови культурного повороту в світовому перекладознавстві.

Переклад – перехід не від тексту до тексту, а від культури до культури.

Соціокультурний контекст як проблема перекладу: стратегії відтворення.

Паратекстуальні засоби передачі соціокультурних параметрів у перекладі художніх творів.

Мова викладання: українська.

Місце у структурно-логічній схемі: ДВА.4.04.21 читається у п'ятому семестрі.

Термін вивчення: дисципліна вивчається на 3 році навчання за освітньо-науковим рівнем «доктор філософії» в обсязі 90 годин, у тому числі 30 годин аудиторних занять (20 год. – лекційні заняття, 10 год. – практичні заняття), 60 годин самостійної роботи.

Анотація навчальної дисципліни «Дискурс ідентичності в українській літературі»

Анотація. Дисципліна «Дискурс ідентичності в українській літературі» належить до переліку дисциплін вільного вибору аспіранта зі спеціальності «Філологія». Вона забезпечує професійний розвиток аспіранта та спрямована на формування ефективного дослідника-літературознавця, викладача вищої школи, здатного здійснювати самостійні наукові дослідження та передавати знання студентам. У процесі її вивчення передбачено аналіз теоретичних аспектів проблеми (діахронічний та історичний виміри), практичного втілення літературної візії рідного краю, концепції людини, художньої історіософії української літератури.

Кількість кредитів: 4

Викладач: Мариненко Юрій Васильович, доктор філологічних наук, професор, професор кафедри теорії та історії світової літератури імені професора В.І.Фесенко

Мета навчальної дисципліни: поглиблене вивчення української літератури під кутом зору національної ідентичності, зорієнтоване на вдосконалення навичок здійснення наукового дослідження, формування уявлення про діалогічний, системний характер літературної творчості.

Попередні вимоги:

Аспірант повинен знати: факти української літератури в аспекті вираження їх національної своєрідності; основні внутрішні закономірності літературного процесу; концептуальний і термінологічний апарат для здійснення аналітичних процедур в системному осмисленні своєрідності явищ української літератури; ключові проблеми ідентичності української літератури в класичному та сучасному вимірах.

Аспірант повинен вміти: демонструвати системно-цілісне розуміння світової літератури як явища; характеризувати суть ключових питань дискурсу ідентичності української літератури; визначати індивідуальні засоби поетики втілення авторських задумів у текстах різних жанрів; оперувати концептуальним і термінологічним апаратом дослідження поетики художнього твору; демонструвати уміння розробляти алгоритм аналізу внутрішнього світу письменника в різножанрових художніх текстах; визначати характер взаємозв'язків художньої концепції людини й жанру, стилю; здійснювати оригінальне дослідження на ґрунті критичного розгляду джерел та забезпечення необхідним науковим апаратом.

Змістові модулі:

поняття «ідентичність» як літературознавча проблема;

апологія рідного краю;

концепція людини;

художня історіософія.

Мова викладання: українська.

Місце у структурно-логічній схемі: ДВА.4.04.22 читається у п'ятому семестрі

Термін вивчення: дисципліна вивчається на 3 році навчання за освітньо-науковим рівнем «доктор філософії» в обсязі 90 годин, у тому числі 30 годин аудиторних занять (20 год. – лекційні заняття, 10 год. – практичні заняття), 60 годин самостійної роботи.

Анотація навчальної дисципліни «Англомовна рецепція української літератури»

Анотація. Дисципліна «Англомовна рецепція української літератури» належить до переліку дисциплін вільного вибору аспіранта зі спеціальності «Філологія». Курс зосереджений на особливостях сприйняття в англомовному світі творчості українських письменників та динаміки розвитку української літератури загалом у вимірах рецептивної естетики. Значна увага звертається на процес увіходження національного твору в іншомовний дискурс, особливості трансформації,

переосмислення оригіналу, пристосування його до темпоральних, ідеологічних, культурних параметрів іншого контексту. Окрім того вивчатимуться міжлітературні зв'язки у площині літературознавчої компаративістики, тобто функціонування літературних явищ то в ролі суб'єкта, то в ролі об'єкта літературного дискурсу. Звідси до уваги беруться і контактено-генетичні зв'язки, і порівняльно-типологічні сходження та розбіжності.

Кількість кредитів: 3

Викладач: Шимчишин Марія Мирославівна, доктор філологічних наук, професор кафедри теорії та історії світової літератури імені професора В. І. Фесенка.

Мета навчальної дисципліни: представити та проаналізувати особливості й динаміку сприйняття творів української літератури в англomовному світі.

Попередні вимоги:

Аспірант повинен: знати основи теорії літератури, історії світової літератури, компаративістики та володіти базовим літературознавчим термінологічним апаратом.

Аспірант повинен: оволодіти навичками компаративного зіставлення текстів української словесності та їхніми англomовними варіантами; обґрунтовувати фактори різнохарактерної рецепції творів української літератури в англomовному світі; пояснювати причини різних форм критичної рецепції творів українських письменників у рідномовному та іншомовному середовищах.

Змістові модулі:

Культурно-історичні спільноти та міжнаціональний літературний процес
Українська література в діаспорі

Осмилення та сприйняття України в англomовній художній словесності

Рецепція творчості Лесі Українки в англomовному світі

Художнє осмилення концепту чужини в українській літературі

Художня реалізація рабства в українській та афро-американській літературах

Мова викладання: українська

Місце у структурно-логічній схемі: ДВА.4.04.23 читається у п'ятому семестрі

Термін вивчення: дисципліна вивчається на 3 році навчання за освітньо-науковим рівнем «доктор філософії» в обсязі 90 годин, у тому числі 30 годин аудиторних занять (20 год. – лекційні заняття, 10 год. – практичні заняття), 60 годин самостійної роботи.

Анотація навчальної дисципліни «Література української діаспори»

Анотація. Дисципліна «Література української діаспори» належить до переліку дисциплін вільного вибору аспіранта зі спеціальності «Філологія». Вона забезпечує професійний розвиток аспіранта та спрямована на формування ефективного дослідника-літературознавця, викладача вищої школи, здатного здійснювати самостійні наукові дослідження та передавати знання студентам. У процесі вивчення дисципліни передбачено системно-цілісний аналіз феномену української літературної еміграції. Зокрема в полі зору будуть особливості творчого процесу, проблемно-тематичний, жанрово-стильовий діапазон літератури української діаспори.

Кількість кредитів: 3

Викладач: Мариненко Юрій Васильович, доктор філологічних наук, професор, професор кафедри теорії та історії світової літератури імені професора В.І.Фесенка.

Мета навчальної дисципліни: поглибити знання про літературну спадщину митців української діаспори, формувати уявлення про діалогічний, системний характер літературної творчості.

Попередні вимоги:

Аспірант повинен знати: основні здобутки творчої спадщини письменників української еміграції як інтегральної частини української літератури; проблемно-тематичний й жанрово-стильовий діапазон української еміграційної літератури; концептуальний і термінологічний апарат сучасної літературознавчої науки,

необхідний для здійснення аналітичних процедур в системному осмисленні своєрідності явищ літератури української діаспори; основні засади герменевтики, семіотики до аналізу різножанрових художніх текстів.

Аспірант повинен уміти: демонструвати системне уявлення про феномен літератури української еміграції; пояснити основні внутрішні закономірності українського літературного процесу в еміграції; визначати індивідуальні засоби поетики втілення авторських задумів у текстах різних жанрів; оперувати концептуальним і термінологічним апаратом дослідження поетики художнього твору; розробляти алгоритм аналізу внутрішнього світу письменника в різножанрових літературних текстах; визначати характер взаємозв'язків художньої концепції людини й жанру, стилю літературного тексту; здійснювати оригінальне дослідження на ґрунті критичного розгляду джерел та забезпечення необхідним науковим апаратом.

Змістові модулі:

поняття про літературу української еміграції;
працька школа (література «Вісника»);
мистецький український рух;
ОУП «Слово» та нью-йоркська група.

Мова викладання: українська.

Місце у структурно-логічній схемі: ДВА.4.04.24 читається у п'ятому семестрі..

Термін вивчення: дисципліна вивчається на 3 році навчання за освітньо-науковим рівнем «доктор філософії» в обсязі 90 годин, у тому числі 30 годин аудиторних занять (20 год. – лекційні заняття, 10 год. – практичні заняття), 60 годин самостійної роботи.

Анотація навчальної дисципліни «Франкофонія в сучасній літературі»

Анотація. Дисципліна «Франкофонія в сучасній літературі» належить до переліку дисциплін вільного вибору аспіранта зі спеціальності «Філологія». Дисципліна забезпечує необхідну філологічну підготовку аспіранта та спрямована на формування високопрофесійного викладача вищої школи, який володіє необхідними компетенціями з аналізу тексту із залученням сучасних літературознавчих методологій, зокрема, з використанням комплексного підходу до художньої літератури, охоплюючи широку теоретико-методологічну базу франкофонних літературознавчих студій, елементів культурної й літературної антропології, структуралістського методу, елементів «пильного читання» (*close reading*), дискурсивної критики, філософії та культурології тощо. Вивчення, проведення та пояснення аналізу художнього тексту формують здатність аспіранта до передачі необхідних компетентностей студенту.

Кількість кредитів: 3

Викладач: Павленко Юлія Юхимівна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри теорії та історії світової літератури ім. В. І. Фесенко.

Мета навчальної дисципліни: сформувати компетентності комплексного аналізу художнього тексту франкомовної літератури, поглибити знання історії та теорії літератури.

Попередні вимоги:

Аспірант повинен знати: сучасний стан франкомовної літератури, історію франкофонії, провідні ідеї теорії літератури та літературознавства.

Аспірант повинен вміти: використовувати творчо-аналітичний підхід до текстів художньої літератури, поєднувати провідні літературознавчі методології, готувати доповіді та проведити дискусії в аудиторії.

Змістовні модулі:

Історія франкофонії

Діалог Заходу та Сходу у французькій літературі

Відмова від франкоцентризму у франкомовній літературі початку ХХІ ст.
Концепт ідентичності в сучасній франкомовній літературі
основні терміни курсу (франкофонія, ідентичність, littérature-monde en français, Інший, французька література)

Мова викладання: українська.

Місце у структурно-логічній схемі: ДВА.4.04.25 читається у п'ятому семестрі..

Термін вивчення: дисципліна вивчається на 3 році навчання за освітньо-науковим рівнем «доктор філософії» в обсязі 90 годин, у тому числі 30 годин аудиторних занять (20 год. – лекційні заняття, 10 год. – практичні заняття), 60 годин самостійної роботи.

Анотація навчальної дисципліни «Новітня англomовна література»

Анотація. Дисципліна «Новітня англomовна література» належить до переліку дисциплін вільного вибору аспіранта зі спеціальності «Філологія». Вона забезпечує професійний розвиток аспіранта та спрямована на підвищення фахового рівня науковця у галузі літературознавства (англіста чи американіста) та викладача вищої школи. Аналізуються магістральні процеси в літературах Великої Британії та США кінця ХХ – початку ХХІ ст. на тлі світоглядних та соціокультурних зрушень з урахуванням впливу явищ мульти- та транскультурності, глобалізації, постколоніальної ситуації та науково-технічного поступу. Особливу увагу приділено доробку найзначніших письменників у контексті модифікацій постмодернізму, феміністичних та гендерних тенденцій, культурного плюралізму.

Кількість кредитів: 3

Викладач: Висоцька Наталія Олександрівна, д.філол.н., професор, завідувач кафедри теорії та історії світової літератури імені проф. В.І.Фесенко

Мета навчальної дисципліни: дати знання про сутність процесів, які відбуваються у сучасній англomовній літературі, вписати їх у вертикальний та горизонтальний контексти, дати уявлення про літературні течії та про творчість найбільш помітних індивідуальних авторів Великої Британії та США.

Попередні вимоги:

Аспірант повинен знати: специфіку сучасного літературного процесу в англomовних країнах, насамперед, Великій Британії та США, моменти наступності та розривів між літературою останніх десятиліть та національними традиціями, прояви впливу філософських, політичних та культурних змін у відповідних суспільствах на розвиток літератури, зв'язки між явищем глобалізації та виробництвом і рецепцією літературних творів, національні варіанти постмодернізму та культурного плюралізму.

Аспірант повинен вміти: аналізувати твори англomовних письменників кінця ХХ – початку ХХІ ст. із застосуванням концептуального і термінологічного апарату сучасних літературознавчих досліджень та з використанням відповідних методологічних підходів.

Змістовні модулі:

поняття про сучасність як окрему добу в історико-літературному континуумі;
формування пост-постмодерністської світоглядної та художньої парадигми;
перехід від мульти- до транскультуралізму у літературі США;
модифікації національних традицій в сучасній літературі Великої Британії;
топос індивідуальної та колективної пам'яті в сучасному письменстві;
концепт травми та його маніфестації в англomовній літературі;
інтермедіальні виміри англomовного письма.

Мова викладання: українська.

Місце у структурно-логічній схемі: ДВА.4.04.26 читається у п'ятому семестрі..

Термін вивчення: дисципліна вивчається на 3 році навчання за освітньо-науковим рівнем «доктор філософії» в обсязі 90 годин, у тому числі 30 годин аудиторних занять (20 год. – лекційні заняття, 10 год. – практичні заняття), 60 годин самостійної роботи.

Анотація навчальної дисципліни «Аналіз наративного дискурсу»

Анотація. Дисципліна «Аналіз наративного дискурсу» належить до переліку дисциплін вільного вибору аспіранта зі спеціальності «Філологія». Дисципліна забезпечує необхідну філологічну підготовку аспіранта та спрямована на формування високопрофесійного викладача вищої школи, який володіє необхідними компетенціями з аналізу тексту із залученням сучасних літературознавчих методологій, зокрема, з використанням комплексного підходу до художньої літератури, охоплюючи широку теоретико-методологічну базу літературознавчих студій, структуралістського методу, елементів «пильного читання» (*close reading*), дискурсивної критики тощо. Вивчення, проведення та пояснення аналізу художнього тексту формують здатність аспіранта до передачі необхідних компетентностей студенту.

Кількість кредитів: 3

Викладач: Павленко Юлія Юхимівна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри теорії та історії світової літератури ім. В. І. Фесенко.

Мета навчальної дисципліни: сформувати компетентності комплексного аналізу нарації художнього тексту різних жанрів, поглибити знання теорії літератури.

Попередні вимоги:

Аспірант повинен знати: сучасний стан наратологічних студій, провідні ідеї теорії літератури в галузі наратологічного аналізу.

Аспірант повинен вміти: використовувати новітні підходи до аналізу нарації художніх текстів різних жанрових модусів, готувати доповіді та проводити дискусії в аудиторії.

Змістовні модулі:

Історія наратологічних студій

Наратологія початку XXI ст.

Взаємозв'язок типу оповіді та жанру

Аналіз типу оповідача, фокалізатора

Аналіз наративного часу, темпу та ритму оповіді

основні терміни курсу (нарація, фокалізація, оповідач, наративний час і просторі, жанр)

Мова викладання: українська.

Місце у структурно-логічній схемі: ДВА.4.04.27 дисципліна читається у п'ятому семестрі

Термін вивчення: дисципліна вивчається на 3 році навчання за освітньо-науковим рівнем «доктор філософії» в обсязі 90 годин, у тому числі 30 годин аудиторних занять (20 год. – лекційні заняття, 10 год. – практичні заняття), 60 годин самостійної роботи.